

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA LIETUVOS MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ, ORGANIZACIJŲ INFORMACIJOS SISTEMŲ INTEGRAVIMAS IR PERTVARKYMAS

2010 m. lapkričio 29 d. Nr. VA-P-900-5-23
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės Informacinių sistemų valdymo ir audito departamento
direktoriaus Dainiaus Jakimavičiaus
pavedimus: 2009-12-22 Nr. P-900-5 ir 2010-03-22 Nr. P-900-5-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Rimgaudas Gamulis (grupės vadovas)
Irina Kiškina

Auditas pradėtas 2009-12-28
Auditas baigtas 2010-11-29

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir metodai	7
Audito rezultatai	9
1. Lietuvos mokslo ir studijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas – LieMSIS kūrimas	9
1.1. Kūrimo tikslai ir automatizuotų sprendimų pasirinkimas	9
1.2. Kūrimo kontrolė	13
1.2.1. Pirmojo lygmens (IMISIS) kūrimas	17
1.2.2. Antrojo lygmens (AMISIS) kūrimas	24
1.3. Kūrimo rezultatai	26
2. LieMSIS naudojimas	29
2.1. Turto ir pajėgumų valdymas	29
2.2. Saugos ir veiklos tęstinumo užtikrinimas	30
2.3. Vartotojų aptarnavimas	32
3. LieMSIS plėtra	34
3.1. Plėtros tikslai	34
3.2. Kūrimo plėtra ir kontrolė	35
Išvados ir rekomendacijos	39
Priedai	43

SANTRAUKA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM) 1999 m. Lietuvos mokslo ir studijų institucijų ir organizacijų informacijos sistemų integravimui ir pertvarkymui vykdyti inicijavo Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (toliau – LieMSIS) kūrimą, kurios vienas iš tikslų buvo sukurti bendrą visų mokslo ir studijų institucijų (apimant valstybinį ir privatų sektorių) integruotą informacijos sistemą, turinčią standartizuotus duomenų srautus. LieMSIS sukūrimas turėjo tapti pagrindiniu instrumentu, skirtu pertvarkyti ir integruoti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemas.

LieMSIS buvo kuriamas daugiau kaip 10 metų ir jo kūrimui panaudota 51 mln. Lt, tačiau audito metu nustatėme, kad minėtas tikslas iš esmės nepasiektas, o iki audituojamo laikotarpio pabaigos (2010 m. gegužės mėn.) šiam tikslui skirtos lėšos panaudotos nerezultatyviai ir neefektyviai. Nustatėme, kad ŠMM nepakankamai įvertino išsikelto LieMSIS kūrimo tikslo kompiuterizavimo galimybes ir neatliko pasirinkto sprendimo ekonominės analizės, o 2007 m., neturėdama šios sistemos diegimo koncepcijos, diegimo išlaidų ir naudos analizės, tęsė LieMSIS kūrimą, to nesuderinusi su šios sistemos naudotojais. Ministerija neužtikrino Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse numatytos LieMSIS kūrimo kontrolės, nevykdė informacinių sistemų registravimo ir įteisinimo procedūrų ir kūrė LieMSIS vadovaudamasi 2001 m. priimtais sprendimais, kurie jau neatitiko mokslo ir studijų sistemos aktualijų. ŠMM kūrė nevientisą ir neišbaigtą sistemą, nes, tęsdama LieMSIS kūrimo ir plėtros darbus, parengė ne visus šios informacinės sistemos kūrimui būtinus dokumentus ir planavo Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas naudoti tęsiant tik dalį nebaigtų LieMSIS kūrimo ir plėtros darbų. Audito metu ministerijos taikomos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų, skirtų informacinėms sistemoms kurti, stebėsenos priemonės, nebuvo suderintos su informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais.

Nustatėme, kad ŠMM, nuo LieMSIS kūrimo pradžios nepakankamai užtikrino šios sistemos kūrimo kokybės priežiūros ir planuotų darbų įgyvendinimo kontrolės. Pažymėtina, kad LieMSIS diegėjai laiku ir planuota apimtimi įvykdė ne visus sutartyse numatytus įsipareigojimus, o šiems vėluojant ir/ar nutraukus vykdytus LieMSIS kūrimo darbus, Kauno technologijos universitetas (toliau – KTU) netaikė sutartyse numatytų sankcijų. Valstybės kontrolės prašymu Viešųjų pirkimų tarnyba, atlikusi KTU LieMSIS diegimo paslaugos pirkimo vertinimą, konstatavo, kad vykdant šios informacinės sistemos diegimo paslaugas universitetas atliko sutarties pakeitimus pažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, skaidrumo ir lygiateisiškumo principus ir neužtikrino pirkimų tikslo pasiekimo. Dėl minėtų priežasčių Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimu sutarties pakeitimai pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas turėjo būti pripažinti niekiniais ir negaliojančiais.

Audito metu nustatėme, kad LieMSIS eksploatavimas turėjo trūkumų, sukurta šios sistemos infrastruktūra buvo mažai naudojama ir neatitiko vartotojų poreikių. Pažymėtina, kad universitetas atsiskaitė su diegėju už atliktus darbus, nors jis nepašalino kuriamos sistemos funkcinių klaidų ir nepasiekė numatytų jų funkcijų.

Audito ataskaitoje pateikėme rekomendacijas, kurios, auditorių nuomone, padės spręsti šioje ataskaitoje įvardytas problemas. Siekiant užtikrinti, kad LieMSIS raida būtų perspektyvi ir atitiktų teisės aktų nustatytus reikalavimus valstybės informacinių sistemų steigimui, įteisinimui, reorganizavimui ir likvidavimui, rekomendavome ŠMM atnaujinti LieMSIS nuostatus ir šios sistemos specifikaciją. Taip pat rekomendavome, kad tvirtinant atnaujintus LieMSIS nuostatus ir specifikaciją būtų nustatytos šios sistemos pirmojo ir antrojo lygmenų plėtros kryptys ir vieta ministerijos informacinių sistemų ir registrų aplinkoje ir teisės aktų nustatyta tvarka ši sistema arba sistemos būtų įteisintos.

Manome, kad LieMSIS diegimas būtų efektyvesnis ir rezultatyvesnis, jeigu ŠMM sudarytų LieMSIS kūrimo užbaigimo galutinę sąmatą ir atliktų šios sistemos plėtojimo naudos ir išlaidų analizę, patvirtintų LieMSIS kūrimo ir plėtojimo priemonių planą, išskirtų pagrindines sistemos plėtros kryptis, paskirtų atsakingus asmenis ir nustatytų procedūras, užtikrinančias atliktų darbų ir jiems skirtų lėšų panaudojimo kontrolę.

Siekiant užtikrinti sėkmingą tolesnį LieMSIS diegimą ŠMM rekomendavome optimizuoti strateginio planavimo procesą, nustatyti LieMSIS pirmojo lygmens sistemos bendro turto valdytoją ir nustatyti, kas turėtų atlikti LieMSIS rizikos vertinimą ir jį atlikti 2011 m. Ministerijai taip pat rekomendavome sukurti ir patvirtinti LieMSIS informacijos saugos politiką ir ją įgyvendinančius dokumentus, be to, su jais pasirašytinai supažindinti informacinių sistemų naudotojus, suderinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų LieMSIS projektų kontrolę su informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais ir informacinių sistemų kūrimo kritiniais taškais ir nustatyti konkrečias kontrolės procedūras, kurios užtikrintų LieMSIS sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę.

Siekiant tinkamai apskaityti ilgalaikį LieMSIS nematerialųjį turtą, KTU rekomendavome inventorizuoti patirtas nematerialiojo turto kūrimo išlaidas ir padaryti koreguojančius buhalterinius įrašus. Taip pat universitetui rekomendavome reglamentuoti LieMSIS paslaugų tarnybos veiklą, nustatyti šios sistemos paslaugų lygio reikalavimus ir sudaryti paslaugų teikimo sutartis su LieMSIS eksploatuojančiomis įstaigomis.

Audito metu ŠMM ir KTU ėmėsi veiksmų Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo – LieMSIS kūrimo trūkumams ir nustatytiems teisės aktų neatitikimams pašalinti.

IŽANGA

Baigiant vykdyti PHARE projektą „Lietuvos aukštojo mokslo reforma“ (*Higher education reform in Lithuania (HERIL)*) 1999 m. inicijuotas LieMSIS kūrimas. Tais pačiais metais buvo parengta LieMSIS specifikacija. Tolesnei šalies mokslo ir studijų sistemos reformai vykdyti, jai koordinuoti, aukštųjų mokyklų ir valstybinių mokslo institutų pertvarkai organizuoti ir sėkmingai integruoti į Europos Sąjungą (toliau – ES) Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras 2001 m. patvirtino Informacinių technologijų mokslui ir studijoms (toliau – ITMiS) 2001–2006 m. programą¹, kurioje vienas iš tikslų buvo sukurti LieMSIS kaip bendrą visų mokslo ir studijų institucijų integruotą informacijos sistemą, turinčią standartizuotus duomenų srautus.

Švietimo ir mokslo ministerijoje LieMSIS pradėta kurti kaip dviejų lygių informacijos sistema iš institucijų mokslo ir studijų informacinės (toliau – IMSIS) ir apibendrinančios mokslo ir studijų informacijos (toliau – AMSIS) sistemų. Visos sistemos kūrimo iniciatorius buvo Mokslo ir studijų departamentas prie ŠMM, o minėtų sistemos lygių duomenų valdytojais ir tvarkytojais LieMSIS nuostatuose² atitinkamai nustatytos juos eksploatuojančios institucijos (IMSiS dalis) ir ŠMM (AMSiS dalis). Planuota pirmiausia įdiegti IMSiS, sudarytą iš [...] ³ posistemų, o po to – AMSiS. LieMSiS kūrimo darbus ŠMM numatė šios sistemos sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programoje⁴. Nuo 2007 m. ITMiS2001–2006 m. programos numatytus darbus tęsia Lietuvos virtualaus universiteto (toliau – LVU) 2007–2012 m. programa⁵, kurioje atnaujinti LieMSiS siekiai, numatomos įvykdyti priemonės ir jų vertinimo kriterijų reikšmės.

LieMSiS 2001–2009 m. iš valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšų iš viso planuota skirti 51,5 mln. Lt, skirta 52 mln. Lt, o panaudota 51 mln. Lt (5 priedas)⁶.

LieMSiS 2001–2009 m. buvo kuriama keliais etapais, jų metu keitėsi kompiuterizuojamo objekto mastai ir įdiegimo terminai, tačiau šios sistemos diegimas 2010 m. nebaigtas ir nepasiektas pagrindinis rezultatas – įdiegti LieMSiS kaip dviejų lygių sistemą iš pirmojo IMSiS ir antrojo AMSiS lygmens. LieMSiS diegimo sutartyse 2003 m. buvo numatyta, kad ši sistema [...] veiks [...] institucijoje, tačiau, 2007 m. pakeitus LieMSiS diegimo terminus ir apimtis, [...] planuota baigti

¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001-01-30 įsakymu Nr. 115 patvirtinta Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa.

² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-07-21 įsakymu Nr. ISAK-1086 patvirtinti Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSiS) nuostatai.

³ Atliekant auditą auditoriai nustatė, kad valstybinio audito dokumentuose yra informacija, kuri pagal Programinės įrangos diegimo paslaugų sutarties, sudarytos tarp LieMSiS diegėjo ir Kauno technologijos universiteto, sąlygas įvardinta kaip konfidenciali.

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-05-16 įsakymu Nr. ISAK-675 patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSiS) sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 metų programa.

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-04-27 įsakymu Nr. ISAK-791 patvirtinta Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa.

⁶ Kadangi numatyta kompiuterizuoti visą Lietuvos mokslo ir studijų sistemą (ir valstybinių, ir privatų sektorių) šio audito metu nevertinta, kiek lėšų LieMSiS sukūrimui skyrė nevalstybinės ir kitos aukštosios mokyklos, mokslo institutai ir švietimo įstaigos. Analizuotas tik LieMSiS iniciatoriaus (ŠMM) ir pagrindinio vykdytojo (KTU) lėšų administravimas ir jų panaudojimas.

diegti tik sistemos pirmąjį lygmenį IMSIS ir tik [...] institucijose. Vėliau IMSIS diegimo ir automatizuotų sprendimų perkėlimo darbų apimtys buvo dar kartą sumažintos, tačiau, nebaigus diegti visų numatytų IMSIS funkcijų ir išleidus visas LieMSIS skirtas lėšas (51 mln. Lt), antrojo lygmens sistema AMSIS, reikalinga visiems mokslo ir studijų valdymo ir stebėsenos subjektams, ŠMM nebuvo sukurta ir įdiegta. Daugiau kaip pusę sumos (26 mln. Lt) buvo panaudota LieMSIS kūrimui ir programinės įrangos diegimui bei licencijų palaikymo mokesčiams (6 priedas).

Išvardyti faktai rodo, kad ŠMM ir KTU nepakankamai gerai valdo informacinių sistemų kūrimo procesus, užtikrinančius efektyvų šios srities strateginių tikslų siekimą ir rezultatyvų skiriamų išteklių panaudojimą. Valstybės kontrolė 2007 m. atlikdama veiklos auditą⁷ pastebėjo rizikas, susijusias su LieMISIS diegimu. Atsižvelgiant į šiuos faktus ir į tai, kad LieMSIS nebaigta diegti (planuota įdiegti [...]), šią sistemą ITMiS 2001–2006 m. programoje planuota sukurti už 8,2 mln. Lt, tačiau iki 2010 m. iš viso panaudota 51 mln. Lt valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšų, taip pat į tai, kad LieMSIS diegimas prieštaringai vertinamas ir nuolat diskutuojama apie jį viešojoje erdvėje, buvo nuspręsta atlikti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo auditą.

---

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2007-05-15 ataskaita Nr. VA-50-4P-8 „Studijų universitetuose organizavimas ir lėšų, skirtų studijoms ir mokslui bei investicijoms, panaudojimas“.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito objektas – Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas.

Audito subjektai – ŠMM (kartu su Lietuvos universitetais yra Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo iniciatoriai) ir KTU (vienas iš pagrindinių Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo vykdytojų).

Audito tikslas – įvertinti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų ir organizacijų informacijos sistemų integravimą ir pertvarkymą rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu.

Vertinimo kriterijai parinkti pagal gerosios praktikos CobIT⁸ metodiką. Vertinimo kriterijai ir jų detalizavimas pateikti 3 priede.

Audito metodai: pokalbis, apklausa, skaičiavimas, dokumentų peržiūra, stebėjimas.

Audito procesas.

Audituojamas laikotarpis – 2003–2010 m. gegužės mėn. Siekiant išsamaus ir pagrįsto vertinimo, kai kuriais atvejais buvo renkami ir ankstesnio laikotarpio duomenys, bet tik tiek, kiek tai susiję su LieMSIS ir ITMiS 2001–2006 m. programos įgyvendinimu. Vėlesni veiklos laikotarpiai nagrinėti tiek, kiek susiję su LieMSIS ir LVU 2007–2012 m. programos įgyvendinimu.

Audito metu pagal CobIT metodiką Lietuvos mokslo ir studijų institucijų ir organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo (LieMSIS kūrimo) ciklo vertinimui pasirinkti reikšmingiausi informacinių sistemų ir technologijų valdymo procesai pateikti 3 priede.

Audito metu vadovautasi Valstybinio audito reikalavimais⁹, Informacinių sistemų audito metodinėmis rekomendacijomis¹⁰, Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimais ir rekomendacijomis valstybės informacinių sistemų valdymui ir saugai, Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) audito standartų įgyvendinimo Europoje 22 gaire¹¹, Informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacijos Tarptautiniais audito standartais, audito gairėmis ir gerąja praktika.

Auditiui reikalingi duomenys buvo renkami bendraujant su ŠMM ir Kauno technologijos universiteto (toliau – KTU) darbuotojais, stebint KTU veiklos procesus, tikrinant ir analizuojant ŠMM ir KTU dokumentus. Papildomai duomenys buvo renkami Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyboje, Vilniaus universitete (toliau – VU), Vytauto Didžiojo universitete (toliau –

⁸ CobIT (*Control Objectives for Information and related Technologies*) – visame pasaulyje žinomas tarptautinės ISACA organizacijos standartas. CobIT aprašo geriausių informacinių sistemų valdymo praktiką.

⁹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 patvirtinti Valstybinio audito reikalavimai.

¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2008-10-09 įsakymu Nr. V-217 patvirtintos Informacinių sistemų audito metodinės rekomendacijos.

¹¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje gairės Nr. 22 Informacinių sistemų auditas, Vilnius, 1999.

VDU), Vilniaus Gedimino technikos universitete (toliau – VGTU), Kauno kolegijoje, [...], Lietuvos mokslo taryboje, Švietimo informacinių technologijų centre prie ŠMM, Informacinės visuomenės plėtros komitete prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės¹² (toliau – IVPK), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje ir Viešųjų pirkimų tarnyboje.

Apibendrintiems Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo vertinimo audito duomenims surinkti buvo atlikta valstybinių aukštųjų mokyklų, mokslo institutų, mokslo įstaigų, nevalstybinių aukštųjų mokyklų ir kitų švietimo įstaigų apklausa. Respondentais atrinkome 56 subjektus, kurių pavadinimai buvo įtraukti į sąrašą institucijų, kuriose nuo 2003 m. buvo numatoma diegti LieMSIS.

Atsižvelgdami į skirtingus įvairių institucijų ir įstaigų dalyvavimo LieMSIS diegimo procese lygius, sudarėme skirtingus klausimynus ir juos pateikėme:

- ▶ 13 valstybinių universitetų (atsakymus pateikė 13),
- ▶ 6 nevalstybiniais universitetams (atsakymus pateikė 4),
- ▶ 14 valstybinių kolegijų (atsakymus pateikė 12),
- ▶ 7 nevalstybinėms kolegijoms (atsakymus pateikė 2),
- ▶ 8 valstybės mokslo institutams (atsakymus pateikė 6),
- ▶ 3 valstybinėms mokslo įstaigoms, 1 universiteto mokslo institutui ir 4 kitoms mokslo ir studijų institucijoms (atsakymus pateikė visos įstaigos).

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad auditoriams pateikti duomenys yra teisingi, dokumentai – išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

ŠMM ir KTU nuomonė ir audito metu padaryta pažanga audito ataskaitoje pateikta pasvirusiu šriftu.

Ataskaitoje vartojamos santrumpos pateiktos 1 priede.

---

¹² Nuo 2010-07-01 Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos.

AUDITO REZULTATAI

1. Lietuvos mokslo ir studijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas – LieMSIS kūrimas

LieMSIS kūrimas inicijuotas 1999 m. ir parengus šios informacinės sistemos specifikaciją, LieMSIS buvo kuriamas ir finansuojamas, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintomis programomis:

- 2001 m. patvirtinta ITMiS 2001–2006 m. programa¹³,
- 2003 m. LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programa,¹⁴
- 2007 m. patvirtinta LVU 2007–2012 m. programa¹⁵.

Kiekvienoje iš šių programų nustatyti LieMSIS kūrimo rezultatų kriterijai, terminai ir lėšos. Todėl, LieMSIS kūrimas kaip vientisas procesas, buvo vertinamas ir šių programų – ITMiS, LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo ir LVU – numatytų pasiekti rezultatų kontekste.

LieMSIS kūrimo rezultatus auditoriai vertino atsižvelgdami į teisės aktų reikalavimus, reglamentuojančius valstybės informacinių sistemų steigimą, įteisinimą, reorganizavimą ir likvidavimą¹⁶. Vertinimo rezultatai pateikiami atsižvelgiant į audito metu nustatytus pagrindinius LieMSIS kūrimo ciklo trūkumus.

1.1. Kūrimo tikslai ir automatizuotų sprendimų pasirinkimas

Inicijavus LieMSIS kūrimą buvo iškeltas šios sistemos kūrimo tikslas – kompiuterizuoti visą Lietuvos mokslo ir studijų sistemą standartizuojant ir integruojant Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, mokslą ir studijas reguliuojančių ir vertinančių institucijų, kitų organizacijų informacines sistemas. Šį tikslą ŠMM siekė įgyvendinti vykdydama ITMiS 2001–2006 m. programą¹⁷, kurioje LieMSIS pradėta kurti kaip dviejų lygių informacijos sistema. Pirmajame lygmenyje IMSIS numatyta kurti ir palaikyti vietines institucijų mokslo ir studijų informacines sistemas pirminiams duomenims kaupti, saugoti ir tvarkyti, o antrojo lygio sistema AMSIS turėjo užtikrinti laiku

¹³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001-01-30 įsakymu Nr. 115 patvirtinta Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa.

¹⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-05-16 įsakymu Nr. ISAK-675 patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS) sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 metų programa.

¹⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-04-27 įsakymu Nr. ISAK-791 patvirtinta Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa.

¹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131 patvirtinta Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika.

¹⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001-01-30 įsakymu Nr. 115 patvirtinta Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa.

vykdomą ir patikimą suvestinių, jungtinių ir statistinių duomenų gavimą. Tai reiškia, kad LieMSIS kūrimo tikslas bus pasiektas, jei bus sukurtos abi sistemos: apibendrinančioji mokslo ir studijų informacijos sistema AMSIS ir institucijų mokslo ir studijų informacinė sistema IMSIS.

ITMiS 2001–2006 m. programos vykdymo valdybos sudaryta darbo grupė 2001 m. išanalizavo ir apibendrino šalies mokslo ir studijų sistemoje naudojamas veiklos procesų automatizavimo priemones, įvertino jų funkcijas, atitiktį tuometiniams reikalavimams ir įvardino tokius galimus LieMSIS kūrimo kelius:

1. savo (mokslo ir studijų institucijų) jėgomis kuriama nauja sistema;
2. perkama sistema, tenkinanti visus poreikius;
3. perkami skirtingų sistemų komponentai, kurie sujungiami į vieną sistemą;
4. perkami bendros sistemos komponentai, trūkstamos funkcijos kuriamos savo jėgomis.

Svarstant darbo grupės siūlymus, ŠMM priėmė sprendimą įsigyti bendrą sistemą, kurioje bus realizuota kiek įmanoma daugiau LieMSIS poreikius tenkinančių komponentų ir jų funkcijų (antras variantas). Pažymėtina, kad ministerijos pasirinktam LieMSIS realizavimo variantui prieštaravo dalis Lietuvos universitetų. Nebuvo atlikta pasirinkto sprendimo ekonominė analizė, nors tuo metu galiojusiuose informacinių sistemų kūrimo metodiniuose dokumentuose¹⁸ toks reikalavimas buvo. ŠMM 2007 m. sudarytos LieMSIS diegimo dalykinio audito darbo grupės¹⁹ išvadose nurodyta viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl LieMSIS nebuvo įdiegta iki 2007 m. – nepakankamai įvertinta darbų apimtis, sudėtingumas, projekto rizikos veiksniai. Pažymėta, kad tam tikrų universitetų ar institutų veiklos modeliai gana skirtingi, o jų vienodinimas reikalauja daug sąnaudų ir turi būti pagrįstas.

LieMSIS kūrimo pradžioje ŠMM priėmė sprendimus sukėlusius Lietuvos mokslo ir studijų sistemos institucijų nesutarimus nustatant LieMSIS kūrimo prioritetus, nepakankamai įvertino išsikelto LieMSIS kūrimo tikslo kompiuterizavimo galimybes ir neatliko pasirinkto sprendimo ekonominės analizės. Tai viena priežasčių, kodėl ministerijai nepavyko LieMSIS kūrimas.

¹⁸ Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministerijos 1998-03-24 įsakymu Nr. 48 patvirtinta metodika „Informacinės sistemos. Gyvavimo ciklo stadijos“, 2.2.2 p.

¹⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-06-01 įsakymas Nr. ISAK-1073 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

Išsikeltą tikslą (įdiegti LieMSIS kaip dviejų IMSIS ir AMSIS lygių sistemą) ŠMM pirmiausia siekė įgyvendinti vykdydama ITMiS 2001–2006 m. programą²⁰, kurią 2003 m. papildė LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programa ir jos priemonių planas²¹. Sukurti LieMSIS iki 2007 m. ŠMM įpareigojo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. patvirtintas Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas²². Vėliau įdiegti LieMSIS iki 2007 m. IV ketvirčio ŠMM turėjo vykdydama Vyriausybės 2004–2008 m. programos įgyvendinimo priemones²³.

Auditoriai nustatė, kad LieMSIS įgyvendinimo terminai ir apimtys kito, tačiau ŠMM iškeltas tikslas sukurti ir įdiegti LieMSIS iki 2007 m. pabaigos taip ir nepasiektas. ŠMM siekiami tikslai, veiksmai ir kriterijai plėtojant informacines sistemas buvo dokumentuojami trimečiuose strateginiuose veiklos planuose vadovaujantis Vyriausybės patvirtinta Strateginio planavimo metodika, kurioje numatyta, kad vertinimo kriterijai turi būti realūs, teisingi, aiškiai suformuluoti, nesudėtingi, leisti daryti palyginimus, vertinti sąnaudas, darbo krūvį, rezultatus ir naudą²⁴.

Audituojamu laikotarpiu ŠMM strateginiuose planuose buvo įtrauktos nuostatos plėtoti LieMSIS, tačiau nustatyti vertinimo kriterijai netiko išmatuoti vykdomas priemones, susijusias su LieMSIS, neatspindėjo šios sistemos siekiamo rezultato ir įgyvendinimo proceso. Pažymėtina, kad vykdydama informacinių sistemų projektus ŠMM nesivadovavo jokia specializuota projektų valdymo metodika galėjusia padėti ministerijai valdyti tokio masto projektus.

Pavyzdys

ŠMM 2006–2008 m. strateginiame veiklos plane²⁵ numatyta įdiegti LieMSIS, tačiau vertinimo kriterijai to neatspindi ir nenurodyta, kokie šios sistemos diegimo rezultatai bus pasiekti:

Tikslas	Teikti švietimo ir mokslo įstaigoms kokybiškas informacinių technologijų paslaugas.
Uždavinys	Diegti informacines technologijas mokslo ir studijų srityje.
Pagrindinės priemonės	[...] įdiegti Lietuvos mokslo ir studijų sistemos informacinę sistemą (LieMSIS) [...]
Rezultato vertinimo kriterijus	1. LITNET vartotojų skaičius
Produkto vertinimo kriterijai	1. LieDM tinkle teikiamų nuotolinių studijų modulių skaičius 2. Mokslo ir studijų institucijų bibliotekų veikiančių Lietuvos akademinė bibliotekų tinkle (LABT), skaičius 3. LITNET tarptautinio ryšio kanalo laidumas (Mb/s)
Numatomi programos įgyvendinimo rezultatai	<ul style="list-style-type: none"> • 65 proc. mokinių išlaikys kompiuterinio raštingumo įskaitą; • bus 65 proc. mokyklų, prisijungusių prie interneto (64kbps); • bus 320 000 LITNET vartotojų.

²⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001-01-30 įsakymu Nr. 115 patvirtinta Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa.

²¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-05-16 įsakymu Nr. ISAK-675 patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS) sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 metų programa ir jos priemonių planas.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-11-25 nutarimu Nr. 1468 patvirtintas Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas, 5.58 p.

²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-03-24 nutarimu Nr. 315 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonės, 619 p.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtinta Strateginio planavimo metodika (nutarimų redakcijos: 2004-07-16 Nr. 902, 2009-03-18 Nr. 210), 42.2 p.

²⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006-02-21 įsakymu Nr. ISAK-311 patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2006–2008 metų strateginis veiklos planas.

ŠMM strateginiuose planuose nustatyti su LieMSIS diegimu susiję rezultato ir produkto vertinimo kriterijai ir jų reikšmės neatitiko Strateginio planavimo metodikoje nustatytų reikalavimų ir neleido tinkamai įvertinti programos pagrindinių priemonių vykdymą. Todėl ŠMM strateginiuose planuose pateikiami LieMSIS diegimo rezultatai buvo tik formalūs ir nerodė, kaip iš tikrųjų tenkinami ŠMM ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, mokslą ir studijas reguliuojančių ir vertinančių institucijų lūkesčiai.

Baigiantis ŠMM patvirtintų ITMiS 2001–2006 m. ir LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programų vykdymo laikui, LieMSIS, diegėjas [...] sustabdė diegimo darbus nepasiekęs galutinių rezultatų. ŠMM 2007 m. pradžioje paprašė KTU įvertinti padėtį, susiklosčiusią diegiant LieMSIS, ir pasiūlyti, kokiais būdais būtų galima pratęsti šios sistemos diegimą ir gauti sėkmingus rezultatus, maksimaliai išnaudojant pasiektus rezultatus ir minimaliai prarandant laiko ir lėšų. Ministerijai buvo pasiūlyta tęsti LieMSIS diegimą, o nepavykus deryboms su LieMSIS diegėju, skelbti naują konkursą. Atsižvelgdama į šiuos siūlymus ŠMM numatė 2007 m. tęsti ITMiS programoje numatytas LieMSIS veiklas patvirtintoje LVU 2007–2012 m. programoje, kurioje atnaujino LieMSIS siekius, numatomas įvykdyti priemones ir jų vertinimo kriterijų reikšmes.

Auditoriai nustatė, kad, 2007 m. tvirtinant LVU 2007–2012 m. programą, ŠMM dar neturėjo tolimesnės LieMSIS diegimo koncepcijos, nebuvo išsamiai įvertinusi šios sistemos techninių reikalavimų tikslingumo, ekonominio pagrindimo ir darbų plano realumo. Pažymėtina, kad tuo metu galiojusi LieMSIS diegimo sutartis numatė šią sistemą įdiegti [...] institucijoje, tačiau patvirtintoje LVU 2007–2012 m. programoje ŠMM apsiribojo LieMSIS plėsti tik 56 institucijose²⁶. Tokiu būdu beveik dvigubai sumažinusi planuojamas LieMSIS diegimo apimtis, tačiau nemažindama LieMSIS diegimo sutarčių finansavimo ŠMM iš anksto užsitikrino geresnius programos vertinimo rezultatus nerodydama tikrųjų sutartimis siektų LieMSIS automatizuotų sprendimų diegimo rezultatų. Nustatyta, kad LVU 2007–2012 m. programos turinys nebuvo aptartas su akademinės bendruomenės atstovais ir organizacijomis. Nepraėjus mėnesiui po programos patvirtinimo dalis universitetų, net LieMSIS diegimą vykdeš KTU, nesutiko prisijungti prie šios programos, kol nebus detalių programos analizės išvadų, o Lietuvos universitetų rektorių konferencija pasiūlė ŠMM stabdyti programos vykdymą ir atlikti išsamią programos analizę.

ŠMM LVU 2007–2012 m. programos trūkumų analizė užtruko kelis metus. Per tą laiką situacija diegiant LieMSIS automatizuotus sprendimus keitėsi iš esmės [...], tačiau ministerija nekeitė programos nuostatų, susijusių su LieMSIS siekais, finansavimu, numatomomis įvykdyti priemonėmis ir jų vertinimo kriterijais.

²⁶ [...]

ŠMM neatlikusi LieMSIS diegimo išlaidų ir naudos analizės ir neturėdama tolimesnės šios sistemos diegimo koncepcijos, 2007 m. tęsė LieMSIS kūrimą, to nesuderinusi su šios sistemos naudotojais – akademinės bendruomenės atstovais ir organizacijomis. Dėl priimtų skubotų ir nepamatuotų sprendimų vėlavo LieMSIS diegimo darbai, o ŠMM neužtikrino, kad numatyti LieMSIS tikslai ir automatizuoti sprendimai būtų įgyvendinti rezultatyviai.

1.2. Kūrimo kontrolė

Informacinių sistemų kūrimo kontrolei užtikrinti informacinių sistemų iniciatoriai pirmiausia privalo parengti informacinės sistemos nuostatus, duomenų saugos nuostatus, o vėliau informacinės sistemos specifikaciją – pagrindinius dokumentus, pateikiančius informaciją, pagrindžiančią sistemos reikalingumą, techninius reikalavimus, taikytinus informacijos saugos užtikrinimo ir valdymo principus, ekonominį pagrindimą ir darbų planą²⁷. Šiuos dokumentus reikia derinti ir pateikti valstybės informacinių sistemų plėtrą koordinuojančioms institucijoms registruoti.

Audito metu nustatyta, kad 1999 m. inicijuota LieMSIS ministerijoje pradėta kurti nesilaikant informacinių sistemų registravimo ir įteisinimo procedūrų: LieMSIS specifikacija suderinta ir užregistruota anksčiau, negu buvo suderinti ir užregistruoti šios informacinės sistemos nuostatai. LieMSIS nuostatai buvo pateikti derinti tik to pareikalavus IVPK. Nebuvo parengti LieMSIS duomenų saugos nuostatai, taigi nesivadovauta Bendraisiais duomenų saugos reikalavimais²⁸. Auditoriai pažymi, kad IVPK 2002 m. suderino ir pritarė tolesniam LieMSIS vykdymui ir finansavimui (iš valstybės kapitalo investicijų lėšų), neatsižvelgdamas į tai, kad šios sistemos nuostatai nebuvo patvirtinti ir derinti pagal minėtus Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus.

Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės²⁹ numato, kad LieMSIS nuostatų projektas ir specifikacija turėjo būti derinami su institucijomis, kurios teiks duomenis sistemai ir yra nurodytos nuostatuose. Auditoriai, atlikę 56 institucijų, kuriose nuo 2003 m. buvo numatoma diegti LieMSIS, apklausą nustatė, kad funkciniai ir techniniai reikalavimai buvo derinami ne su visomis įstaigomis, kurios turėjo teikti duomenis šiai sistemai ir yra nurodytos

²⁷ Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 patvirtinta Valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarka (1999-04-22 įsakymo Nr. 29 redakcija), 4, 5, 6 p. ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės (nutarimų redakcijos: 2007-10-10 Nr. 1104, 2010-04-21 Nr. 430), 5, 6 ir 10 p.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 patvirtinti Bendrieji elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimai (nutarimų redakcijos: 2002-12-03 Nr. 2105, 2007-04-25 Nr. 410, 2008-07-16 Nr. 743), 6 p.

²⁹ Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-01-25 įsakymu Nr. 7 patvirtinta Valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarka (1999-04-22 įsakymo Nr. 29 redakcija), 4 ir 6 p. ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės (nutarimų redakcijos: 2007-10-10 Nr. 1104, 2010-04-21 Nr. 430), 5 ir 11 p.

nuostatuose. Auditorių nuomone, LieMSIS nuostatų projekto ir specifikacijos suderinimas su duomenų teikėjais teisės aktuose numatytu laiku galėjo padėti suderinti visų šių institucijų interesus susijusius su LieMSIS.

ŠMM nevykdė informacinių sistemų registravimo ir įteisinimo procedūrų, todėl LieMSIS pagrindinių kūrimo dokumentų (nuostatų ir specifikacijos) parengimas ir suderinimas su informacinių sistemų plėtrą koordinuojančiomis institucijomis, nesuderinus jų su būsimais duomenų teikėjais, tapo formaliu veiksmu ir nepakankamai bei netinkamai įtraukė juos į LieMSIS kūrimo procesą.

Nuo 2001 m. ŠMM LieMSIS kontrolė buvo vykdoma pasitelkiant ministerijos nustatytą ITMiS programos valdymo struktūrą, t. y. ITMiS programos vykdymo valdyba rengė kasmetinius LieMSIS darbų projektus ir sudarė jų sąmatas, rengė kiekvienų metų programos vykdymo ataskaitas ir teikė jas švietimo ir mokslo ministrui.

Auditoriai nustatė, kad iki 2005 m. ministerijoje nebuvo patvirtinta ITMiS programos kasmetinio planavimo, sprendimų priėmimo ir ataskaitų parengimo tvarka, lėšų, reikalingų ITMiS programos įgyvendinimui užtikrinti, planavimo, skyrimo ir atskaitomybės principai. ŠMM vidaus auditoriai 2005 m. pažymėjo, kad ministerija skyrė nepakankamai dėmesio ITMiS programos vykdymo ataskaitoms, nes jų turinyje buvo kartojama bendro pobūdžio informacija apie programų paskirtį, istoriją, jau seniai įvykdytus darbus, vizijas, kas bus daroma, o konkrečios informacijos, kas buvo planuota atlikti per ketvirtį ir kas atlikta, kiek buvo planuota lėšų konkrečioms darbams ir kiek panaudota, beveik nebuvo.

Audito metu nustatyta atveju, kai ITMiS programos vykdymo ataskaitose buvo pateikta netiksli informacija apie LieMSIS kūrimui skirtų ŠMM lėšų naudojimą.

Pavyzdys

2001 m. ŠMM įsakymu Nr. 538 KTU skirta 26,255 tūkst. Lt studijai „IT panaudojimas nuotolinėse studijose“. Už šias lėšas KTU 2001 m. įsigijo du nešiojamuosius kompiuterius už 22,070 tūkst. Lt ir 4 184 tūkst. Lt panaudojo Mokslo ir studijų departamento darbuotojų darbo užmokesčiui (ITMiS 2001–2006 m. ataskaitoje pateiktoje ŠMM nurodoma, kad kompiuteriams įsigyti panaudota 26,255 tūkst. Lt).

ITMiS 2001–2006 m. ataskaitoje nurodoma, kad 2004 m. LieMSIS panaudota 8 739 tūkst. Lt, tačiau audito metu KTU pateiktais duomenis 2004 m. LieMSIS panaudota 2,5 tūkst. Lt mažiau (8 736,5 tūkst. Lt).

KTU teigimu³⁰, universiteto pateikta finansinė informacija teisinga, tačiau ji nesutampa su ITMiS mokslinio vadovo ataskaitose ŠMM pateikta informacija.

ŠMM 2003 m. patvirtinusi LieMSIS nuostatus ir LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programą, nesudarė minėtoje programoje numatytos LieMSIS tarybos (aukščiausiosios vykdymo institucijos, turėjusios spręsti šios informacinės sistemos raidos ir eksploatavimo klausimus, skirti lėšas LieMSIS plėtrai). Ministerija neparengė LieMSIS nuostatuose

³⁰ Kauno technologijos universiteto 2010-11-02 raštas Nr. 10-06 „Dėl valstybinio audito ataskaitos projekto“.

numatytų IMSIS ir AMSIS duomenų valdytojų ir tvarkytojų veiklą detalizuojančių tvarkų ir kitų LieMSIS valdymo organų numatytų šios sistemos sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programoje ir turėjusių užtikrinti LieMSIS vykdymą ir koordinavimą. Pasibaigus programos ir jos priemonių plano vykdymui ekspertai, atstovaujantys mokslo ir studijų administratoriams, studentams, gamybininkams ir plačiajai bendruomenei, turėjo įvertinti programos tikslo (sukurti ir plėtoti LieMSIS, sudarytą iš IMSIS ir AMSIS lygmenų) įgyvendinimą, savo darbo su LieMSIS patirtį, kiek ji tenkina jų ir kitų vartotojų poreikius, kiek atitinka programoje numatytus reikalavimus. Tačiau ŠMM neužtikrino, kad minėtas LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programos tikslo ir vykdytų priemonių įgyvendinimo vertinimas būtų atliktas. Už programos įgyvendinimą atsakinga ŠMM duomenų apie šios programos įgyvendinimą audito metu neturėjo.

ŠMM nevykdė LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programos įgyvendinimo kontrolės ir neatliko jos vertinimo, o ITMiS 2001–2006 m. programos metu vykdyta LieMSIS kūrimo kontrolė buvo silpna. Todėl ŠMM nuo pat LieMSIS kūrimo pradžios nepakankamai užtikrino jos kūrimo kokybės priežiūros ir planuotų darbų įgyvendinimo kontrolės.

Nuo 2007 m. ŠMM ITMiS 2001–2006 m. programos veiklas tęsė ministro įsakymu patvirtinta LVU 2007–2012 m. programa, numačiusi naują programos valdymo organizacinę struktūrą, turėjusią užtikrinti LieMSIS kūrimo kontrolę.

Auditoriai nustatė, kad 2007 m. patvirtinus LVU 2007–2012 m. programą, pusę metų nevyko šios programos koordinavimas ir įgyvendinimas, nes nebuvo suformuota LVU 2007–2012 m. programos taryba ir uždavinių tarybos turėjusios sekti programos ir jos uždavinių vykdymą ir atitikimą nustatytiems tikslams. Be to, nepraėjus metams nuo suformuotos LVU 2007–2012 m. programos vykdymo koordinavimo ir įgyvendinimo organizacinės struktūros Lietuvos kolegijų direktorių konferencija išreiškė didelį susirūpinimą dėl LieMSIS diegimo, suabejojusi, ar, iš esmės nepasikeitus LieMSIS valdymui, ji bus įgyvendinta. KTU 2008 m. atlikęs darbų ir planuojamų išlaidų analizę nustatė visos LVU 2007–2012 m. programos organizavimo problemų ir pasigedo realaus darbų koordinavimo, bendros strategijos. Pastebėjo, kad darbų ir jiems atlikti skirtų lėšų planas LVU 2007–2012 m. programos taryboje ir uždavinių tarybose buvo tvirtinamas formaliai, dėl programos darbų monopolizavimo buvo neracionaliai panaudojamos lėšos.

LieMSIS kūrimo kontrolei užtikrinti ŠMM su KTU sudarydavo lėšų naudojimo sutartis, kuriose numatydavo skiriamų lėšų naudojimo vertinimo kriterijus ir jų reikšmes. Audito metu paaiškėjo, kad ŠMM mokėdavo KTU lėšas pagal lėšų naudojimo sutartis ir jų nekeisdavo, nors sutartyse numatytų vertinimo kriterijų reikšmių universitetas nepasiekdavo. Nustatyta atvejų, kai

KTU LieMSIS kūrimui gautas lėšas atsakingo sutarties vykdytojo nurodymu perskirstydavo tarp vykdomų programų, o šie veiksmai su ŠMM buvo derinami tik atsiskaitant už lėšų panaudojimą, o ne prieš priimant sprendimus. Be to, KTU perskirstydavo ŠMM gautas lėšas savo nuožiūra, nors tam turėjo būti uždavinio tarybos ar LVU 2007–2012 m. programos tarybos sprendimai.

Pavyzdys

ŠMM ir KTU 2008 m. sutartyje Nr. SUT-709 buvo numatyti vertinimo kriterijai įdiegti [...] posistemes KTU, VU ir VGTV ir [...] posistemes KTU. [...] posistemei įdiegti KTU panaudojo 1 000 tūkst. Lt, [...] posistemei – 1 633 tūkst. Lt (33 tūkst. Lt daugiau negu buvo planuota sutartyje). Sutarties vykdymo metu ŠMM ir universitetas nekeitė sutartyje numatytų vertinimo kriterijų, kurtas posistemes 2008 m. perdavė įstaigoms tik bandomajai eksploatacijai ir nepasiekė sutartyje numatytų vertinimo kriterijų rezultatų.

ŠMM 2009 m. skyrė lėšų (3 593 tūkst. Lt) KTU sutartyje Nr. SUT-200 numatytų vertinimo kriterijų ([...] posistemių įdiegimas) įgyvendinimui. KTU panaudojo 125 tūkst. Lt daugiau negu buvo planuota sutartyje (3 718 tūkst. Lt), tačiau sutartis vykdymo metu nebuvo keista ir ne visi posistemių įdiegimo darbai baigti 2009 m.

ŠMM 2008 m. KTU LieMSIS diegimo darbams skyrė 4 355 tūkst. Lt, universitetas panaudojo 4 371 tūkst. Lt. LieMSIS buvo panaudota dalis kitų LVU 2007–2012 m. programos uždaviniams (EMSaS ir LieDM) skirtų lėšų, jos perskirstytos nesuderinus su LVU 2007–2012 m. programos taryba.

Ministerijoje 2010 m. LVU 2007–2012 m. programos taryba iš esmės pritarė pateiktoms LVU 2007–2012 m. programos vykdytojų 2009 m. ataskaitoms, nors KTU ataskaitos buvo pateiktos tik el. paštu nenurodant išlaidas pateisinančių dokumentų sumų, nebuvo pateikti darbų priėmimo aktai. LVU 2007–2012 m. programos taryboje konstatuota, kad dalis lėšų buvo panaudota perskirsčius lėšas „tarp eilučių“, o tam turėjo būti uždavinio tarybos ar LVU 2007–2012 m. programos tarybos sprendimai.

ŠMM 2008 m. nutarė kreiptis į Lietuvos universitetų rektorių konferenciją su prašymu pateikti siūlymus dėl LVU 2007–2012 m. programos valdymo tobulinimo. Lietuvos universitetų rektorių konferencijos sudaryta darbo grupė dar kartą konstatavo ir pripažino, kad susidariusi situacija reikalauja LVU 2007–2012 m. programos valdymo pokyčių, atskiriant sprendimus priimančiuosius ir vykdančiuosius organus ir asmenis, nustatant vienareikšmę pavaldumo ir atskaitomybės liniją ir aiškiai įvardijant darbų užsakovus ir vykdytojus.

Auditoriai pažymi, kad 2008 m. pabaigoje buvo išnagrinėtos LVU 2007–2012 m. programos valdymo problemos ir pateikti siūlymai dėl programos valdymo tobulinimo, tačiau praktinis šių siūlymų įgyvendinimas užtruko dar metus. Atkreiptinas dėmesys, kad ŠMM 2009 m. sudaryta darbo grupė, vertinusi švietimo ir mokslo sistemoje veikiančių ir planuojamų kurti informacinių sistemų suderinamumą, optimizavimo ir racionalios plėtros galimybes nustatė, kad ministerijoje ir toliau buvo siekiama sutapatinti kuriamų informacinių sistemų užsakovus ir vykdytojus ir ne visada buvo aiškūs kūrimo rezultatų „savininkai“.

Audito metu padaryta pažanga: švietimo ir mokslo ministras 2010 m. spalio 22 d. patvirtino 2010 m. LVU programos priemonių planą³¹, ŠMM su Lietuvos mokslo ir studijų informacinės sistemos palaikymo ir plėtros konsorciumu 2010 m. spalio 25 d. pasirašė bendradarbiavimo sutartį dėl LieMSIS uždavinio įgyvendinimo.

³¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010-10-22 įsakymu Nr. V-1863 patvirtintas Lietuvos virtualaus universiteto 2007-2012 metų programos 2010 metų įgyvendinimo priemonių planas.

ŠMM patvirtinta LVU 2007–2012 m. programa LieMSIS kūrimo kontrolės problemų neišsprendė, nes ministerijos suformuota šios programos koordinavimo ir įgyvendinimo organizacinė kontrolė buvo silpna, ŠMM neskyrė reikiamo dėmesio LieMSIS lėšų naudojimo sutarčių įgyvendinimui prižiūrėti ir pasiektiems rezultatams įvertinti.

Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės³² numato, kad atsiradus pokyčiams informacinių sistemų dokumentų pakeitimai ir papildymai derinami ir tvirtinami tokia pat tvarka kaip ir inicijuojant naujos informacinės sistemos kūrimą, t. y. turi būti iš naujo suderinti ir patvirtinti informacinės sistemos nuostatai, duomenų saugos nuostatai ir specifikacija arba jų pakeitimai šių taisyklių nustatyta tvarka.

Audito metu nustatyta, kad ŠMM nuo 2007 m. atnaujinus LieMSIS kūrimą šios sistemos nuostatai ir specifikacija nebuvo atnaujinti, nebuvo patvirtinti LieMSIS saugos dokumentai. Dalis 2001 m. suformuluotų pradinių LieMSIS sistemos reikalavimų, identifikuojančių automatizuojamų veiklų funkcines sritis, jau spėjo pasenti, nes per tą laiką keitėsi mokslo ir studijų sistema ir joje tvarkomi duomenys.

ŠMM 2010 m. spalio 26 d. pateiktais duomenimis³³ šiuo metu svarstomos įvairios galimybės keisti dokumentus pagal esamą faktinę padėtį.

ŠMM neužtikrino Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse numatytos LieMSIS kūrimo kontrolės, nes, nuo 2007 m. atsiradus skirtumams tarp LieMSIS strateginių nuostatų ir jų įgyvendinimo, ministerija neatnaujino ir nepakeitė šios sistemos nuostatų, specifikacijos, nesuformavo saugos politikos ir toliau diegė LieMSIS remdamasi 2001 m. pasirinktais sprendimais, kurie jau neatitiko mokslo ir studijų sistemos aktualijų.

Toliau ataskaitoje pateikiamas LieMSIS pirmojo IMSIS ir antrojo AMSIS lygmenų 2003–2009 m. kūrimo vertinimas.

1.2.1. Pirmojo lygmens (IMSiS) kūrimas

Įgyvendindama ITMiS 2001–2006 m. ir LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programas, ŠMM 2003 m. įpareigojo KTU diegti LieMSIS universitetuose, mokslo institutuose, kolegijose ir kitose suinteresuotose institucijose ir vykdyti tarptautinį viešojo pirkimo konkursą

³² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės, 23 p.

³³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010-10-26 raštas Nr. 43-01-R-8193 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas“ projekte“.

LieMSIS bazinei sistemai įsigyti³⁴. Šie įgaliojimai 2003 m. buvo apibrėžti ŠMM ir KTU sudaryta paslaugų sutartimi Nr. K-188, kurioje ministerija (kaip klientas) įpareigojo universitetą (kaip paslaugų teikėją), suderinus su ŠMM, sudaryti LieMSIS diegimui reikalingas sutartis ir vykdyti LieMSIS diegimą kiekvienais metais pervesdama KTU lėšas reikalingas LieMSIS vykdymui tais metais. Pažymėtina, kad minėta sutartimi ŠMM nenustatė LieMSIS diegimą vykdančiam KTU atsakomybės už šios sistemos diegimo rezultatus.

Vykdydamas ŠMM įgaliojimus KTU 2003 m. atliko viešojo pirkimo procedūras, kurių metu universitetas derybų būdu LieMSIS diegimo darbams vykdyti laimėtoju išrinko [...] ir su konkurso nugalėtoja pasirašė programinės įrangos diegimo paslaugų sutartį, [...] programinės įrangos licencijos ir palaikymo sutartį ir [...] programinės įrangos licencijos ir palaikymo paslaugų sutartį.

ŠMM jai pavesto sukurti ir įdiegti LieMSIS diegimo sutarčių sudarymą pavedė KTU, todėl, 2003 m. universitetui pasirašius LieMSIS diegimo sutartis su viešąjį pirkimą laimėjusia [...], ŠMM, nebūdama sutarčių šalimi, prarado teises galimybes tiesiogiai kontroliuoti šių sutarčių vykdymą.

Sutartyse su [...] numatyta, kad LieMSIS turi būti diegiama [...] institucijoje, darbai turėjo būti pradėti pasirašius sutartis, o baigti [...].

Audito metu nustatyta, kad konkurso antrosios vietos laimėtoja [...] konkurso komisijos sprendimą dėl laimėtojo nustatymo apskundė teisme. Teismo proceso laikotarpiu diegimo darbai buvo sustabdyti. Darbai atnaujinti tik nuo 2004 m. antrojo ketvirčio, pasibaigus teismo procesui, o 2004 m. liepos mėn. buvo pasirengta diegti LieMSIS, t. y. parengti LieMSIS diegimo ir lėšų paskirstymo planai, suformuota LieMSIS diegimo valdymo struktūra (diegimo koordinacinis komitetas, veiklos procesų ekspertų ir savininkų grupės, reglamentuotas pokyčių valdymas ir pan.).

Atkreiptinas dėmesys, kad 2007 m. vertinant LieMSIS diegimo būklę LieMSIS diegimo koordinatorius pateikė ŠMM klaidingus duomenis apie [...] pradėtų darbų vykdymą. Ministerijai 2007 m. pateiktoje pažymoje dėl LieMSIS padėties nurodyta, kad [...] už [...] eurų [...] darbus [...] įvykdė neįvertinusi visos jų apimties ir sistemos galimybių prisitaikyti prie LieMSIS veiklos procesų, nors KTU [...] pasirašytame darbų priėmimo dokumente šių darbų [...] vertė nurodyta [...] eurų, jie buvo priimti be išlygų ir už juos atsiskaityta.

Auditoriai pažymi, kad LieMSIS buvo numatyta diegti etapais, išskiriant visas LieMSIS sutartyje numatytas organizacijas į tris grupes: [...]. Sistemos funkcijas [...] taip pat buvo numatyta diegti etapais. Pagal pradinį diegimo darbų planą LieMSIS [...] posistemes buvo numatyta įdiegti [...]. Diegimo pabaiga buvo numatyta [...], tačiau tiek šis pradinis, tiek kiti patikslinti diegimo

³⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-06-12 įsakymas Nr. 832 „Dėl Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos diegimo“.

grafikai buvo pažeisti, nes vėlavo [...] vykdomi darbai. Diegėjui nuolat vėluojant ir pažeidžiant diegimo darbų grafikus, KTU nukeldavo mokėjimus už neatliktus darbus. Sustojus diegimo darbams, [...] reikalavo papildomo finansavimo. Negavusi finansavimo [...] 2006 m. gruodžio mėn. nutraukė vykdytus darbus neįdiegusi IMSIS ir AMSIS reikalingos [...] programinės įrangos aplinkos (1 pav.).

1 pav. LieMSIS aplinka ir [...] palaikomi komponentai

[...]

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis

ŠMM pareikalavus pasiaiškinti dėl padėties diegiant LieMSIS, šios sistemos diegimo koordinatorius ir diegimo programos vadovas 2007 m. padarė išvadą, kad LieMSIS diegimo konkursui [...] 2003 m. pateikė realių kainų ir diegimo trukmės neatitinkanti pasiūlymą. ŠMM 2007 m. sudaryta LieMSIS diegimo dalykinio audito darbo grupė³⁵ nustatė, kad [...] kompetencija projektui buvo nepakankama, kompanija nepanoro ar nesugebėjo įsigilinti į Lietuvos mokslo ir studijų institucijų specifiką ir padaryti programinės įrangos pakeitimus, būtinus Lietuvos institucijoms.

Auditoriai pažymi, kad esant tokiai situacijai KTU [...] atžvilgiu netaikė sutartyse numatytų sutarčių vykdymo užtikrinimo priemonių. LieMSIS diegimo grafikai buvo keičiami daug kartų, bet galutinis darbų atlikimo terminas nebuvo nukeltas, nors pagal sutartį su [...] tuo buvo galima pasinaudoti, [...].

KTU 2010 m. spalio 26 d. raštu³⁶ informavo, kad universitetas pareiškė pretenzijas [...] dėl laiku neatliktų darbų ir pareikalavo delspinigių, be to, apskaičiavo preliminarinius nuostolius, tačiau į teismą nesikreipė remdamasis advokatų kontoros atlikta teisine analize, kurioje nurodyta, kad KTU reiktų kreiptis į užsienio valstybės [...] teismą dėl Lietuvos Respublikos teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo ir ištraukti į ilgą ir brangiai kainuojantį teismo bylinėjimosi procesą.

Auditoriai atkreipia dėmesį, kad KTU minėtoje advokatų kontoros teisinėje išvadoje buvo išanalizuota daugiau tolimesnio sutarties vykdymo galimybių. KTU 2007 m. vasario 12 d. pateikta pretenzija [...] patvirtina, kad universitetui buvo žinoma, jog ginčai dėl sutarties nevykdymo sprendžiami Lietuvos Respublikos teismuose. Iš KTU pateiktų dokumentų³⁷ matyti, kad [...] nepatenkino universiteto pretenzijoje keliamų reikalavimų, tačiau KTU nesiėmė jokių veiksmų, kad apgintų savo pažeistas teises teisme.

³⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-06-01 įsakymas Nr. ISAK-1073 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

³⁶ Kauno technologijos universiteto 2010-10-26 raštas Nr. 10-05 „Dėl valstybinio audito ataskaitos projekto“.

³⁷ Ten pat.

Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimu³⁸, KTU, netaikydamas tuo metu galiojusio Viešųjų pirkimų įstatymo³⁹ 42 ar 86 straipsniuose numatytų pirkimo būdų, su [...] sutartimis, suderintomis su ŠMM, papildomai įsigijo su LieMSIS diegimu susijusių darbų atitinkamai už [...] eurų. KTU sudarydama šiuos sutarties pakeitimus į pirkimo objektą įtraukė papildomas paslaugas, kurios nebuvo numatytos LieMSIS pirkimo dokumentuose ir dėl kurių kiti pirkimo dalyviai nepateikė pasiūlymų, todėl, Viešųjų pirkimų tarnybos nuomone⁴⁰, KTU pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo⁴¹ 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus skaidrumo ir lygiateisiškumo principus, 18 straipsnio 6 dalies 11 punktą ir neužtikrino šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nustatyto pirkimų tikslo pasiekimo. Dėl minėtų priežasčių Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimu KTU su [...] sudaryti 2006 m. kovo 6 d. ir 2007 m. gruodžio 13 d. sutarties pakeitimai pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.80 straipsnio 1 dalies nuostatas turėjo būti pripažinti niekiniais ir negaliojančiais. Auditoriai atkreipia dėmesį, kad papildomi darbai už [...] eurų įsigyti iš [...], praėjus metams po to, kai ši įmonė vienašališkai nutraukė LieMSIS diegimo darbus.

KTU 2010 m. spalio 26 d. raštu⁴² informavo, kad sutarties užbaigimo, pratęsimo ar perleidimo kitam diegėjui variantai buvo aptariami LieMSIS diegimo koordinaciniame komitete, švietimo ir mokslo ministro⁴³ ir KTU rektoriaus⁴⁴ sudarytose darbo grupėse. KTU teigimu, pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 45.4.1. p. nuostatas, universitetas turėjo teisę dėl papildomų paslaugų įsigijimo derėtis tik su [...] ir iš pateiktų dokumentų matyti, kad papildomų darbų ir kainų aptarimas vyko, tačiau apie tai Viešųjų pirkimų tarnyba Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka nebuvo informuota.

Auditoriai pažymi, kad aptarimas tik darbo grupėse nėra neskelbiamų derybų procedūra. Šalių pasirašyti dokumentai, kaip derybų faktą patvirtinantys įrodymai, nepateikti. Nesilaikyta Viešųjų pirkimų įstatyme⁴⁵ numatytų reikalavimų neskelbiamų derybų procedūroms.

Kuriant LieMSIS KTU neužtikrino, kad šios sistemos diegėjas laiku ir planuota apimtimi įvykdytų visus sutartyse numatytus įsipareigojimus, o šiam nutraukus vykdytus LieMSIS kūrimo darbus sutartyse numatytomis priemonėmis delspinigių ir atsiradusių nuostolių nepareikalavo ir vėlesnius sutarčių pakeitimus sudarė nesilaikydamas Viešųjų

³⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos 2010-09-24 raštas Nr. 4S-3287 „Dėl Kauno technologijos universiteto viešojo pirkimo Nr. 16371“.

³⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (įstatymo redakcijos: 2005-12-22 Nr. X-471, 2007-10-18 Nr. X-1298).

⁴⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2010-09-24 raštas Nr. 4S-3287 „Dėl Kauno technologijos universiteto viešojo pirkimo Nr. 16371“.

⁴¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (įstatymo redakcijos: 2005-12-22 Nr. X-471, 2007-10-18 Nr. X-1298).

⁴² Kauno technologijos universiteto 2010-10-26 raštas Nr. 10-05 „Dėl valstybinio audito ataskaitos projekto“.

⁴³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-06-01 įsakymas Nr. ISAK-1073 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

⁴⁴ Kauno technologijos universiteto rektoriaus 2007-11-06 įsakymas Nr. A-637 „Dėl LieMSIS darbo grupės sudarymo“.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (įstatymo redakcijos: 2002-12-03 Nr. X-1217, 2005-12-22 Nr. X-471), 47 str. 1 d. 4 p. ir 58 str. 1 d. 4 p.

pirkimų įstatymo numatytų reikalavimų. KTU neužtikrino, kad nevēluotų LieMSIS kūrimo darbai ir iš šios sistemos funkcijos būtų įdiegtos numatyta apimtimi.

LieMSIS diegimo darbai buvo pratęsti 2007 m. pasinaudojus 2003 m. sutarties [...] įrašyta galimybe [...]. Pagal šią nuostatą KTU [...] pasirašė naują susitarimą su [...] diegti LieMSIS. Auditoriai pažymi, kad [...] neturėjo jokio teisinio pagrindo pagal minėtos sutarties [...]. Taip pat nėra duomenų, kad [...] pagal 2003 m. sutartį [...] pateikė KTU pranešimą raštu pagal šios sutarties nuostatas.

Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimu⁴⁶ KTU ir [...] 2007 m. susitarimas [...] buvo pasirašytas pažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatyme⁴⁷ nustatytus skaidrumo ir lygiateisiškumo principus, nes [...] nurodyta kaip [...] bendrovė, tačiau ši bendrovė su KTU sutikimu [...] likvidavusi LieMSIS diegimo darbų vykdymui Lietuvoje įsteigtą [...] (tokio juridinio asmens įsteigimas LieMSIS diegimo darbų vykdymui nebuvo aptartas KTU ir [...] sutartyje). Pažymėtina, kad tame pačiame taikytame sutarties punkte buvo numatyta [...], tačiau eurų kompensaciją, kuri, KTU teigimu, buvo nustatyta įvertinus šiai bendrovei sumokėto avanso dydį, t. y. kiek jo buvo padengta darbais ir koks buvo darbais nepadengtas avanso likutis.

Viešųjų pirkimų įstatymo⁴⁸ 15 straipsnio 6 dalies 4 punkte numatyta, kad pirkimo sutartyje turi būti nustatyta kainos ar įkainių indeksavimas dėl infliacijos, jeigu sutarties trukmė ilgesnė kaip vieneri metai. Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimu⁴⁹, KTU su [...] 2003 m. sudarytoje LieMSIS programinės įrangos diegimo sutartyje [...], nesant numatyto nustatytos sutarties kainos indeksavimo ir neatsižvelgus į tai, kad sutartyje numatytas diegimo paslaugas [...] turėjo suteikti iki [...] sutartimi, nesilaikant Viešųjų pirkimų įstatymo⁵⁰ 18 straipsnio 6 dalies 11 punkto, buvo nustatytas likusių pagal sutartį mokėtinų sumų indeksavimas. Jis sudarė papildomą KTU mokėtiną [...] eurų sumą. Atsižvelgiant į tai, kad susitarimas tarp KTU, [...] ir [...] pasirašytas tą pačią [...], KTU sutartis su [...] dėl papildomų LieMSIS diegimo darbų už [...] eurų buvo sudaryta viešojo pirkimo procedūrose dėl LieMSIS diegimo nedalyvavusios [...] interesais.

Auditoriai nustatė, kad [...] turėjo perimti visas [...] pareigas pagal [...] sutartį [...], tačiau [...] pasirašytuose sutarties prieduose nurodyti [...] atlikti ir [...] įsipareigoti atlikti LieMSIS diegimo darbai neatitiko ir buvo mažesnės apimties, negu 2003 m. buvo nurodyti LieMSIS programinės įrangos diegimo sutartyje [...] (pavyzdžiui, vietoj [...] institucijos liko [...], kuriose bus atliekamas diegimas/sprendimo perkėlimas). Pažymėtina, kad šiuo sutarties keitimu LieMSIS diegimo apimtys sumažėjo nesumažinus pagal 2003 m. sutartį LieMSIS diegimui skirtų valstybės biudžeto lėšų.

⁴⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos 2010-09-24 raštas Nr. 4S-3287 „Dėl Kauno technologijos universiteto viešojo pirkimo Nr. 16371“.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (įstatymo 2007-10-18 Nr. X-1298 redakcija), 3 str. 1 d.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (įstatymo 2003-12-03 Nr. IX-1217 redakcija).

⁴⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2010-09-24 raštas Nr. 4S-3287 „Dėl Kauno technologijos universiteto viešojo pirkimo Nr. 16371“.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (įstatymo 2007-10-18 Nr. X-1298 redakcija).

KTU nesilaikydama tuo metu galiojusio Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų sutiko perduoti [...] LieMSIS diegimo teises ir pareigas [...] ir [...] sutartyje su [...] sumažino perimamų iš [...] neatliktų LieMSIS darbų apimtį. Šiuo sutarties pakeitimu ŠMM ir KTU, nesumažinusi LieMSIS diegimui pagal sutartį skirtų valstybės biudžeto lėšų, nenumatė sukurti LieMSIS jos specifikacijoje ir nuostatuose numatyta apimtimi, todėl buvo pradėtas kurti gerokai mažesnės apimties produktas⁵¹.

KTU [...] pasirašius sutartį su [...], šis diegėjas parengė naują LieMSIS darbų grafiką ir projekto valdymo planą [...] institucijose, kuriose bus atliekamas diegimas/sprendimo perkėlimas. LieMSIS projektui valdyti sudaryta valdymo struktūra – LieMSIS uždavinio taryba, projekto priežiūros komitetas, projekto koordinatorius, institucijos projekto valdymo komitetas ir subprojektų darbo grupės. LieMSIS uždavinio tarybai ir priežiūros komitetui pavesta kontroliuoti projekto įgyvendinimą.

Audito metu nustatyta, kad 2009 m., kai buvo priimami LieMSIS projekto įgyvendinimo sprendimai, KTU sudarytas LieMSIS priežiūros komitetas neposėdžiavo. KTU atstovai teigia, kad už atliktus LieMSIS darbus projekto koordinatorius atsiskaitydavo universiteto vadovybei žodžiu. Nors diegiant LieMSIS vadovautasi [...] pasiūlytu [...] korporacijos [...] diegimo metodu, audito metu [...] metodo praktinės pritaikymo galimybės nebuvo pakankamai žinomos LieMSIS projekto koordinatoriui ir kitiems LieMSIS dalyviams, atsakingiems už šio projekto kokybę. Iki 2009 m. vykusiuose LieMSIS priežiūros komiteto posėdžiuose buvo įvardijamos ir aptariamoms LieMSIS projekto rizikos ir trukdžiai, tačiau LieMSIS rizikų ir keblumų registras (pagrindinis dokumentas, skirtas atsako į riziką planavimui, stebėjimui ir kontrolei) nebaigtas pildyti įpusėjęs 2008 m. Registruotoms rizikoms tirti nenustatytos jų ištyrimo datos, kritiško ir aukšto prioriteto rizikai valdyti nebuvo ruošiamos rizikos ir keblumų ataskaitos, liko neišspręstų atvirų rizikų. Auditoriai pažymi, kad už tinkamą LieMSIS rizikos valdymo procedūros vykdymą projekto metu atsakė KTU paskirtas LieMSIS projekto koordinatorius. Vėliau už LieMSIS rizikos valdymą atsakingi asmenys ŠMM ir KTU nebuvo paskirti.

Bendrųjų elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimuose⁵² nustatyta, kad visų informacinių sistemų rizika turi būti vertinama kasmet. Auditoriai nustatė, kad kuriant LieMSIS minėtame teisės akte reikalaujamas informacinių sistemų rizikos vertinimas ŠMM ir KTU nebuvo atliktas.

⁵¹ [...]

⁵² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 patvirtinti Bendrieji elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimai (nutarimo 2007-04-25 Nr. 410 redakcija), 30 p.

ŠMM ir KTU LieMSIS kūrimo rizikos buvo valdomos netinkamai, šiose institucijose nebuvo atliekamas informacinių sistemų rizikos vertinimas, todėl buvo nustatyti ne visi svarbiausi rizikos veiksniai, galėję turėti įtakos LieMSIS ir jos informacijos saugai, nebuvo numatytas techninių, administracinių ir kitų išteklių poreikis rizikos valdymo priemonėms įgyvendinti.

Atsižvelgiant į KTU ir [...] sudarytas sutarties sąlygas LieMSIS diegimas buvo suskirstytas į tokius etapus:

- ▶ [...] posistemė turėjo būti įdiegta [...] iki [...], o [...] ir [...] ne vėliau kaip iki [...];
- ▶ [...] posistemės turėjo būti įdiegtos [...] iki [...];
- ▶ visos kitos diegimo paslaugos turėjo būti suteiktos ne vėliau kaip iki [...].

Išanalizavus šiuos grafikus, LVU 2007–2012 m. programos tarybos ir LieMSIS priežiūros komiteto protokolus, darbų priėmimo aktus ir kitus dokumentus pastebėta, kad nė vienas planuotas etapas nebuvo baigtas pirminiame grafike nustatytu laiku. Auditoriai pažymi, kad neatitiko pirminiame darbų grafike ir sutartyje įrašytų [...] posistemės diegimo darbų pabaigos datos (sutartyje įdiegimo data nurodyta [...], o darbų grafike [...]). LVU 2007–2012 m. programos tarybos 2008 m. liepos 8 d. pasitarimo protokole nurodyta, kad tuo metu diegimo darbai vėlavo, o pagal sutartyje nurodytą diegimo grafiką diegėjui turėjo būti taikomos sankcijos. Vėluojant atlikti sutartyje numatytus darbus ir įvertinus projekto rezultatus, KTU ir [...] suderinę su ŠMM susitarė, kad [...] posistemę įdiegs iki [...], o [...] ir [...] ne vėliau kaip iki [...]. Minėti LieMSIS diegimo terminai vėliau nekeisti.

Auditoriai pažymi, kad net ir pakeitus LieMSIS diegimo etapų grafikus [...] toliau nevykdė sutartyje numatytų įsipareigojimų ir vėlavo įdiegti numatytas LieMSIS dalis. Nustatyta, kad [...] posistemės ir [...] modulis [...] nebuvo įdiegtas [...]. Nuo [...] nepradėta pagal planą numatyta eksploatuoti [...] posistemė [...] ir [...]. Siekiant nelėtinti darbų, nutarta parengti gamybinę [...] posistemės aplinką, kelti duomenis ir pradėti eksploatuoti minėtą sistemą taisant pastebėtas klaidas ir netikslumus.

Auditoriai nustatė, kad LieMSIS dalių priėmimo į eksploataciją testavimas užtruko iki [...] ir numatytu laiku (iki [...]) nė viena LieMSIS pirmojo lygmens IMSIS dalis visa apimtimi nebuvo įdiegta ir priimta į eksploataciją, o [...] posistemės diegimo atsisakyta. Pažymėtina, kad galutiniame KTU ir [...] ⁵³ susitarime dėl LieMSIS atliktų darbų nurodoma, kad atsižvelgiant į KTU skirtą finansavimą [...] Lt buvo visa apimtimi ir tinkamai atlikusi visas diegimo paslaugas ir įvykdžiusi įsipareigojimus, o KTU gavęs, patikrinęs, išbandęs ir be išlygų priėmęs visas diegimo paslaugas ir jų rezultatus, visiškai atitinkančius jiems keliamus reikalavimus.

⁵³ [...]

Auditoriai, atlikę LieMSIS priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktų analizę, nustatė, kad [...] ir KTU [...] susitarime pateikta informacija apie [...] įsipareigojimų įvykdymą buvo netiksli, nes LieMSIS pirmojo lygio sistemos IMSIS dalys priimtos su trūkumais ir neveikė numatyta apimtimi (4 priedas).

KTU neužtikrino tinkamos LieMSIS kūrimo kokybės priežiūros ir efektyvios šio projekto įgyvendinimo kontrolės, nes diegėjui vėluojant atlikti numatytus darbus netaikė sutartyse numatytų sankcijų, kuriamas sistemos dalis perdavė eksploatacijai nepašalinus funkcinių klaidų ir nepasiekus numatytų jų funkcijų atsiskaitė diegėjui už atliktus darbus. Todėl kuriamas LieMSIS produktas neatitiko planuotos kokybės ir turi trūkumų.

Auditoriai nustatė, kad LieMSIS kūrimo metu buvo numatyta išmokyti visų vartotojų grupių atstovus ir sistemos administratorius. Vėluojant diegimo darbams, darbo su LieMSIS mokymai buvo vykdomi tada, kai dar nebuvo sukurta sistema, todėl jos darbas ir funkcinės galimybės nebuvo parodytos. Pažymėtina, kad atlikus mokymus ši sistema buvo nuolat tobulinama.

Pavyzdys

Apklausus mokslo ir studijų institucijas dalyvavusias LieMSIS diegime nustatyta, kad:

- mokymuose nebuvo konkretaus darbo su jau parengtomis tiražuoti [...] posistemėmis;
- netinkama mokymų sistema: moko dirbti tik su tam tikrais moduliais, gana sudėtinga suprasti, kaip sujungti visus modulius tarpusavyje;
- tik teorinis ir nuotolinis, ilgai užsitęsiantis metodinis mokymas, praktinio mokymo stoka, operatyvios informacijos diegimo ir apskaitos vedimo procese nebuvimas;
- mokymai neišsamūs, vartotojų vadovai ir kita medžiaga tobulintini. Pakartotini mokymai 2009 m. pabaigoje taip pat nebuvo išsamūs;
- surengti mokymai neaiškūs ir vyko per anksti, nes [...] sistema dar buvo nevisiškai parengta (nuolat vykdavo strigimai, nebūdavo aiškių atsakymų ir pan.).

LieMSIS mokymai nebuvo pakankamai efektyvūs ir vykdomi reikiamu laiku, vartotojai neturėjo galimybės išbandyti sistemos veikimo ir funkcinių galimybių. Atlikus mokymus sistema buvo nuolat tobulinama, todėl ateityje bus reikalingas papildomas vartotojų mokymas.

1.2.2. Antrojo lygmens (AMISIS) kūrimas

ŠMM 2003 m. įgaliojo KTU viešo pirkimo metu įsigyti visus LieMSIS veikimui reikalingus darbus (viešojo pirkimo metu naudotuose dokumentuose numatytas LieMSIS pirmo IMSIS ir antro AMISIS lygmenų įdiegimas) ir vykdant KTU su [...] sudarytą sutartį dėl LieMSIS diegimo darbų buvo parengti dokumentai, kuriuose numatytas AMISIS reikalingos [...] programinės įrangos aplinkos sukūrimas.

Audito metu nustatyta, kad [...] atlikti LieMSIS diegimo darbai nesukūrė šios sistemos antrojo lygmens AMISIS reikalingos [...] programinės įrangos aplinkos. ŠMM planavo AMISIS registrų ir agreguotų duomenų bazių kūrimą ir diegimą 2005–2006 m., po to kai bus sukurta ir diegiama LieMSIS institucijų dalies IMSIS integrali informacijos sistema, o 2007 m. turėjo būti

užtikrinta LieMSIS specifikacijoje numatytų antrojo lygmens AMSIS vartotojų grupių veikla ir jų informacinis aprūpinimas⁵⁴.

Auditoriai nustatė, kad planuotu laikotarpiu AMSIS kūrimo darbai realiai nevyko. 2006 m. už 90 tūkst. Lt buvo parengta šios LieMSIS dalies sukūrimo galimybių studija, tačiau, užsitęsęs IMSIS diegimui, AMSIS diegimo detalių reikalavimų ŠMM nagrinėjamu laikotarpiu nesuformulavo. Pažymėtina, kad 2007 m. [...] su KTU sutikimu ir suderinus su ŠMM perdavė visas LieMSIS diegimo teises ir pareigas [...], tačiau KTU ir [...] pasirašytose LieMSIS diegimo sutartyse neliko nuostatų dėl AMSIS programinės įrangos aplinkos kūrimo.

ŠMM situacija kuriant AMSIS nesikeitė ir po 2007 m. Darbui su LieMSIS ministerijoje nebuvo suprojektuoti studentų, mokslininkų, dėstytojų, studijų programų registrai, mokslo produkcijos duomenų bazės, mokslo ir studijų finansavimo apskaitos duomenų mainų specifikacijos. Siekiant peržiūrėti šios LieMSIS dalies kūrimą 2008 m. ŠMM sudaryta darbo grupė⁵⁵ parengė AMSIS koncepcijos projektą, tačiau švietimo ir mokslo ministro įsakymu jis nebuvo patvirtintas. Koncepcijos projekte planuota, kad ši LieMSIS dalis turėtų integruoti švietimo institucijų, studentų, pedagogų (mokslininkų, tyrėjų), studijų programų, diplomų registrus, Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo informacinės sistemos duomenis, kitus ŠMM registrus, informacines sistemas, duomenų bazes, kuriose kaupiami duomenys apie mokslą ir studijas. Tikslinant parengtos koncepcijos projektą ministerijoje 2009 m. buvo numatyta parengti AMSIS nuostatus ir specifikaciją, o LieMSIS specifikaciją pripažinti netekusia galios, tačiau iki audito pabaigos ŠMM šie dokumentai nebuvo parengti.

ŠMM LieMSIS buvo kuriama nedetalizavus šios sistemos antrojo lygmens AMSIS reikalavimų. Nebaigus kurti IMSIS, ministerija ir KTU 2007 m. LieMSIS diegimo sutartyse nenumatė AMSIS programinės įrangos aplinkos kūrimo ir vėliau neparengė šios dalies kūrimui būtinų dokumentų, užtikrinančių automatizuotą LieMSIS specifikacijoje numatytų vartotojų grupių veiklą ir informacinį aprūpinimą. Todėl LieMSIS tapo tik institucijų pirmojo lygmens IMSIS poreikius tenkinančia sistema.

Auditoriai nustatė, kad ŠMM, neturėdama LieMSIS antrojo lygmens AMSIS kūrimą detalizuojančių dokumentų, 2009 m. LieMSIS uždavinio rėmuose numatė studentų registro kūrimą kaip AMSIS kūrimo užduoties sudėtinę dalį. Pažymėtina, kad šiam tikslui pasiekti ministerija 2009 m. panaudojo 71 tūkst. Lt iš LVU 2007–2012 m. programai skirtų lėšų ir pritarė ES struktūrinių fondų projektui, kurio metu bus kuriamas studentų registras ir atnaujinama Švietimo

⁵⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-05-16 įsakymu Nr. ISAK-675 patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS) sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 metų programa.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008-10-28 įsakymas Nr. ISAK-2885 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

valdymo informacinė sistema (projekto bendra vertė 1 247 tūkst. Lt). Audito metu ŠMM nenusprendė, ar kuriamas studentų registras ir Švietimo valdymo informacinė sistema bus LieMSIS sudėtinės dalys. ŠMM 2010 m. spalio 26 d. raštu⁵⁶ informavo, kad šiuo metu svarstomos įvairios galimybės keisti LieMSIS dokumentus pagal esamą faktinę padėtį. Bus sudaryta ekspertų grupė, parengti Švietimo valdymo informacinės sistemos atnaujinimo reikalavimai, siejant ją su aukštojo mokslo apibendrinta informacija.

ŠMM nenustačiusi AMSIS architektūros ir dokumentų, reglamentuojančių šios informacinės sistemos reikalingumą, ekonominių pagrindimą, darbų planą ir techninius reikalavimus naudoja LieMSIS lėšas AMSIS kūrimui ir šiam tikslui numato panaudoti ES struktūrinių fondų lėšas. Todėl šios LieMSIS dalies plėtrai skirtos lėšos gali būti panaudojamos neefektyviai.

1.3. Kūrimo rezultatai

Auditoriai įvertino, kaip buvo įgyvendinti 2001–2009 m. ŠMM programose numatyti LieMSIS tikslai ir naudojamos šiam tikslui skirtos lėšos.

Audito metu nustatyta, kad 2001 m. LieMSIS automatizuotų sprendimų įgyvendinimui ŠMM planavo panaudoti 8 200 tūkst. Lt⁵⁷, tačiau 2003 m. ministerijos patvirtintoje LieMSIS specifikacijoje lėšų poreikis išaugo tris kartus t. y. iki 24 800 tūkst. Lt. Iš viso iki 2007 m. LieMSIS automatizuotų sprendimų įgyvendinimui planuota panaudoti 29 853 tūkst. Lt iš valstybės biudžeto skirtų asignavimų ir ES struktūrinių fondų lėšų. Pažymėtina, kad per 2001–2006 m. LieMSIS kūrimui skirta beveik keturis kartus daugiau lėšų (32 758 tūkst. Lt), negu buvo planuojama ITMIS 2001–2006 m. programoje, o panaudojus 92 proc. (30 042 tūkst. Lt) šių lėšų Lietuvos mokslo ir studijų institucijose nebuvo įdiegta nė viena šios sistemos dalis ir nepasiektas ITMIS 2001–2006 m. programoje numatytas LieMSIS pagrindinis tikslas – standartizuoti ir integruoti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, mokslą ir studijas reguliuojančių ir vertinančių institucijų, kitų organizacijų informacines sistemas, t. y. įdiegti LieMSIS kaip dviejų lygių sistemą iš IMSIS ir AMSIS (2 pav.).

2 pav. LieMSIS 2001-2006 m. kūrimo raida ir lėšos, tūkst. Lt

[...]

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis

ŠMM 2007 m. sudaryta LieMSIS dalykinio audito grupė⁵⁸ nustatė, kad kuriant LieMSIS pirmojo lygmens IMSIS [...] posistemę buvo atlikta apie 86 proc. darbų, [...] – 79 proc., o [...] – 42 proc. Kuriant LieMSIS buvo parengtos šios sistemos specifikacijos turinčios išliekamąją vertę,

⁵⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010-10-26 raštas Nr. 43-01-R-8193 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas“ projekte“.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001-01-30 įsakymu Nr. 115 patvirtinta Informacijos technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-06-01 įsakymas Nr. ISAK-1073 „Dėl darbo grupės sudarymo“.

nupirktos [...] ir [...] licencijos už [...] Lt. Tai rodo, kad buvo atlikta dalis LieMSIS pirmojo lygmens sistemos IMSIS diegimo darbų, tačiau minėta LieMSIS dalykinio audito grupė nustatė, kad [...] programinės įrangos pagrindu kuriama sistema atitiko tik [...] institucijų minimalius poreikius dėl LieMSIS funkcionalumo. [...] programų pakete trūko kai kurių esminių funkcijų [...] ir daugumai Lietuvos mokslo ir studijų institucijų buvo pakankamai sudėtinga naudotis šia įranga ([...] programinėmis priemonėmis pasinaudojo tik KTU informacinių technologijų specialistai). Pažymėtina, kad nebaigta kurti LieMSIS daugumai universitetų, kolegijų ir institutų sudarė papildomų keblumų. Laukdami ministerijos žadėto [...] programinės įrangos tiražavimo, jie neplėtojo savo sukurtų ir nepirko komercinių sistemų, o ŠMM neskyrė lėšų minėtų įstaigų informacinių sistemų plėtrai, nes buvo rizika, kad sukurtos sistemos dubliuos LieMSIS.

Atkreiptinas dėmesys, kad LieMSIS turėjo būti įdiegta kaip pirmojo ir antrojo lygmens (AMSIS ir IMSIS) sistemų visuma, tačiau ministerija AMSIS detalaus projektavimo taip ir nepradėjo. ŠMM, kaip LieMSIS iniciatorė, yra atsakinga už LieMSIS skirtų lėšų rezultatų panaudojimą, iškeltų tikslų ir uždavinių įvykdymą reikiamu laiku.

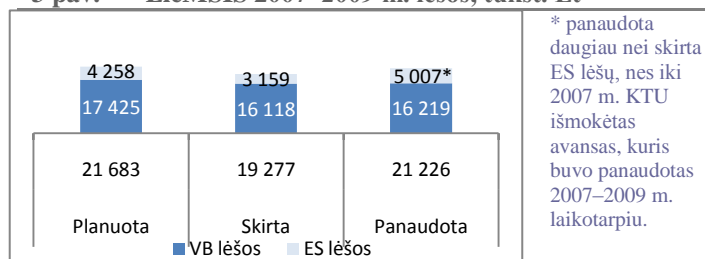
LieMSIS kūrimui 2001–2006 m. panaudojus 92 proc. (30 042 tūkst. Lt) skirtų lėšų, ŠMM ITMIS 2001–2006 m. programoje numatyto pagrindinio LieMSIS kūrimo tikslo nepasiekė. Todėl liko neintegruotos ir nepertvarkytos Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, mokslų ir studijas reguliuojančių ir vertinančių institucijų, kitų organizacijų informacijos sistemos, o šiam tikslui skirtos lėšos panaudotos nereizultatyviai.

Audito metu nustatyta, kad 2007 m., pratęsus LieMSIS diegimo terminus ir pasikeitus diegimo apimtims, KTU suderinusi su ŠMM pasirašė sutartis nenumatančias diegti LieMSIS nuostatuose ir specifikacijoje planuotų sistemų funkcijų

ir įgyvendinti nuo pat pradžių planuotus sistemos privalumus⁵⁹. 2007 m. pradėtas kurti gerokai mažesnės apimties produktas, bet LieMSIS kūrimui 2007–2009 m. skirta 19 277 tūkst. Lt ir panaudota 21 226 tūkst. Lt valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšų (3 pav.).

Pažymėtina, kad nuo 2007 m. [...] Lt panaudota šios sistemos kompiuterinei ir programinei įrangai įsigyti ir palaikyti, [...] Lt kitoms vykdymo ir administravimo išlaidoms (mokymams, ekspertų, funkcinų ir informacinių technologijų specialistų darbo užmokesčiui, komandiruotėms, išlaidos einamosioms vykdymo ir energetikos sąnaudoms padengti ir kt.), o [...] Lt – toliau projektuoti, kurti ir diegti LieMSIS (4 pav.).

3 pav. LieMSIS 2007–2009 m. lėšos, tūkst. Lt

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis

⁵⁹ [...]

Tęsiant LieMSIS pirmojo lygmens sistemos IMSIS pradėtus darbus, už [...] Lt ir ne vėliau kaip iki [...] turėjo būti atliktos visos diegimo paslaugos: įdiegtos [...] posistemės. Nurodytu laiku LieMSIS pirmojo lygmens sistemos IMSIS diegimo ir automatizuotų sprendimų perkėlimo darbų apimtys dar buvo sumažintos ir nebaigtos (4 pav.).

4 pav. LieMSIS 2007–2009 m. kūrimo raida ir IMSIS diegimo darbų apimtys (2010 m. rugpjūčio mėn. duomenys)

[...]

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis

Pažymėtina, kad LieMSIS priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktuose, pasirašytuose 2009 m. spalio ir gruodžio mėnesiais, nurodyti trūkumai turėjo būti pašalinti [...]. Auditoriai nustatė, kad ne visi minėti trūkumai buvo pašalinti, kai kurie LieMSIS funkciniai trūkumai nebuvo ištaisyti iki audito pabaigos. Be to, atlikus LieMSIS diegime dalyvavusių įstaigų apklausą, paaiškėjo, kad sukurtos LieMSIS pirmojo lygmens IMSIS posistemės neatitiko institucijos poreikių, nes kai kurių operacijų atlikimas gana sudėtingas, jų vykdymas reikalauja nemažai laiko, eksploatuojant pasigendama dalies funkcijų.

Pavyzdys

Auditoriai, apklausę įstaigas, kuriose buvo atliekamas LieMSIS sprendimo perkėlimas, nustatė, kad 2010 m. rugpjūčio – rugsėjo mėn. šios sistemos funkciniai trūkumai dar nebuvo ištaisyti, o dalis posistemų neeksploatuojama po jų priėmimo:

<p>[...] atsižvelgiant į diegiamos LieMSIS netobulumus, didelį žmogiškųjų išteklių poreikį ir į tai, kad sistema nesusieta su esamomis universiteto sistemomis nutarė nenaudoti [...] posistemės ir toliau šiam tikslui eksploatuoja turimą sistemą „VISMA Bussiness“.</p>	<p>[...] kolegijoje LieMSIS [...] posistemės 2010 m. rugpjūčio mėn. dar buvo diegimo stadijoje, todėl dokumentų patvirtinančių jų galutinį priėmimą kolegija neturėjo.</p>
<p>[...] kolegija nurodė, kad LieMSIS [...] posistemėje 2010 m. rugpjūčio mėn. dar nebuvo baigtas duomenų konvertavimas. [...] posistemėje nebaigus duomenų konvertavimo kolegija pasigedo kai kurių jai būtinų funkcijų, o [...] posistemė baigta diegti nerealizavus dalies darbų. Todėl iki 2010 m. rugpjūčio mėn. šios LieMSIS posistemės eksploatacijai kolegijoje nebuvo priimtos. [...] posistemę [...] kolegija planavo pradėti eksploatuoti 2010 m. rugsėjo mėn.</p>	<p>[...] nurodė, kad [...] posistemė galutinai nepriimta, nes neparengta I ketvirčio ataskaita ir neįsitikinta jos teisingumu dėl tikslinamų didžiosios knygos likučių, nepatvirtinto sistemos funkcionalumo ir esančių problemų sprendimo.</p>

Pagal galiojančius LieMSIS nuostatus ir specifikaciją šią sistemą turėjo sudaryti bendra AMSIS ir IMSIS lygmenų sistema, tačiau audito metu baigus diegti ne visas IMSIS funkcijas, AMSIS nebuvo sukurta ir įdiegta. Tokiu būdu LieMSIS neteko dalies galiojančiuose nuostatuose ir specifikacijoje numatytos prasmės, nes AMSIS nesukurta, o sukurtais IMSIS įrankiais naudojasi ne visos kūrimo dokumentuose numatytos institucijos. Pažymėtina, kad net ir pavykus ŠMM sėkmingai įdiegti LieMSIS pirmojo lygmens sistemą 25 mokslo ir studijų institucijose, AMSIS kaip LieMSIS antras lygmuo netenka prasmės, nes nebus užtikrintas visos Lietuvos mokslo ir studijų sistemos ir šio LieMSIS lygmens vartotojų grupių informacinis aprūpinimas ir duomenų mainai.

ŠMM ir KTU iki 2010 m. iš esmės nepasiekė LieMSIS kūrimo tikslo, sukurta sistema neveikė numatytu pajėgumu, nebuvo įgyvendinti planuoti šios sistemos privalumai, todėl LieMSIS neteko dalies kūrimo dokumentuose numatytos prasmės (AMISIS nesukurta, sukurtais IMSIS įrankiais naudojasi ne visos kūrimo dokumentuose numatytos institucijos), o sistemos kūrimui panaudotos lėšos nedavė planuotų rezultatų ir buvo sukurta neefektyvi, mažai naudojama LieMSIS infrastruktūra, neatitinkanti vartotojų poreikių.

2. LieMSIS naudojimas

2.1. Turto ir pajėgumų valdymas

KTU 2001–2009 m. LieMSIS kūrimui gavo 52 035 tūkst. Lt ir panaudojo 51 269 tūkst. Lt valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšų. Iš jų [...] universitetas panaudojo LieMSIS kūrimui ir programinės įrangos diegimui, [...] techninei įrangai ir licencijoms įsigyti, [...] licencijų palaikymo mokesčiams, o [...] – kitoms vykdymo ir administravimo išlaidoms (mokymams, ekspertų, funkcinų ir informacinių technologijų specialistų darbo užmokesčiui, komandiruotėms, išlaidos einamosioms vykdymo ir energetikos sąnaudoms padengti ir kt.) (5 pav.).

5 pav. KTU LieMSIS kūrimui, turtui ir paslaugoms per 2001–2009 m. panaudotos lėšos
[...]

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis

Atlikus KTU įsigyto turto analizę nustatyta, kad dalis (14 tūkst. Lt) lėšų panaudota ne pagal paskirtį – už LieMSIS kūrimui skirtas lėšas įsigyta turto, nesusijusio su šia informacine sistema (pvz.: 2004 m. įsigyti virtuvės ir valgomojo baldų komplektai, vandens valymo sistema ir kt.). Be to, LieMSIS kūrimui, diegimui ir turtui įsigyti buvo panaudota [...] Lt ir planuota, kad šia įranga naudosis [...] institucija⁶⁰, tačiau audito metu LieMSIS programinės įrangos kai kuriomis dalimis naudojosi tik 4 institucijos. Pažymėtina, kad su LieMSIS kūrimu susijusių licencijų palaikymui KTU išleido [...] Lt.

Audito metu nustatyta, kad 2010 m. sausio 10 d. KTU vadovaudamasis 13-ojo Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Nematerialusis turtas“ nuostatomis⁶¹ sukurtą LieMSIS nematerialųjį turtą ([...] sistemas) ilgalaikio nematerialiojo turto apskaitoje įregistravo simboliu vieno lito verte (iš viso 3 Lt) ir registruojant netinkamai nustatė sukurto turto savikainą į turto vertę neįtraukdamas šios informacinės sistemos kūrimui per 2003–2009 m. jau

⁶⁰ [...]

⁶¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-07-16 įsakymu Nr. 1K-238 patvirtintas 13-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Nematerialusis turtas“ (2009-12-31 įsakymo Nr. 1K-495 redakcija), 8 p.

panaudotas lėšas (...). Atkreiptinas dėmesys, kad pagal minėto standarto vieną iš pripažinimo ir registravimo apskaitoje kriterijų reikia patikimai nustatyti turto įsigijimo ar pagaminimo savikainą.

Audito metu padaryta pažanga: 2010 m. spalio 18 d. KTU rektoriaus įsakymu Nr. A-596 sudaryta komisija konstatavo, kad LieMSIS 2003–2009 m. sukurtos programinės įrangos tikroji vertė yra [...] Lt, jos naudojimo laikas yra treji metai ir amortizacija pradedama skaičiuoti nuo 2010 m. sausio 1 d. Vadovaudamasi komisijos išvadomis, KTU buhalterija 2010 m. spalio 20 d. užpajamavo šią programinę įrangą: [...] posistemio programinę įrangą [...] Lt verte, [...] posistemio programinę įrangą [...] Lt verte, o [...] posistemio programinę įrangą [...] Lt verte.

ŠMM ir KTU neužtikrino LieMSIS skirtų lėšų rezultatyvaus ir efektyvaus panaudojimo, nes išleidus visas (51 269 tūkst. Lt) šios sistemos kūrimui, diegimui, turtui, palaikymui ir kitoms vykdymo išlaidoms skirtas lėšas, LieMSIS programinės įrangos kai kuriomis dalimis naudojosi tik 4 institucijos iš planuotų [...] ⁶², dalis (14 tūkst. Lt) LieMSIS kūrimui skirtų lėšų panaudota ne pagal paskirtį.

Dėl KTU netinkamai apskaityto įsigyto LieMSIS ilgalaikio nematerialiojo turto apskaitos registruose kuriama LieMSIS audito metu (iki 2010 m. spalio 20 d.) buvo neapskaityta tikrąja verte.

2.2. Saugos ir veiklos tęstinumo užtikrinimas

Audito metu nustatyta, kad vadovaujantis Bendrais elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimais ⁶³ ir Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos techniniais saugos reikalavimais ⁶⁴, nebuvo suformuota LieMSIS saugos ir veiklos tęstinumo užtikrinimo struktūra.

Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse ⁶⁵ nustatyta, kad informacinės sistemos steigėjas parengia sistemos duomenų saugos nuostatų projektą ir pateikia jį Vidaus reikalų ministerijai. ŠMM, kaip LieMSIS steigėja neparengė LieMSIS duomenų saugos nuostatų projekto ir kaip LieMSIS dalies AMSIS valdytoja neparengė ir nepatvirtino nenumatytų situacijų valdymo plano ir neatliko jokių veiksmų, kad užtikrintų LieMSIS veiklos tęstinumą. LieMSIS dalies IMSIS valdytojos – ją įsidedusios įstaigos – taip pat neparengė LieMSIS nenumatytų situacijų valdymo planų.

⁶² [...].

⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 patvirtinti Bendrieji elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimai.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008-10-27 įsakymu Nr. 1V-384 patvirtinti Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos techniniai saugos reikalavimai ir 2007-07-11 įsakymu Nr. 1V-247 patvirtintos Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairės ir Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimai.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės (nutarimų redakcijos: 2007-10-10 Nr. 1104, 2010-04-21 Nr. 430), 6 p.

Pavyzdys

Apklausus mokslo ir studijų institucijas dalyvavusias LieMSIS diegime nustatyta, kad dvi iš 37 įstaigų, atsakiusių į klausimynus, teigė, kad LieMSIS duomenų atsarginių kopijų nedaro, viena, kad daro kas dieną. Viena įstaiga atsakė, kad atstatyti visiškai duomenų nepavyktų, iš dalies – per kelias savaites. Kita įstaiga atsakė, kad atstatyti prarastus LieMSIS apdorojamus duomenis užtruktų tris mėnesius.

LieMSIS nuostatuose⁶⁶ numatyta, kad duomenų valdytojai ir tvarkytojai turi užtikrinti, kad duomenys būtų apsaugoti nuo atsitiktinio ar neteisėto sunaikinimo, pakeitimo, atskleidimo, taip pat nuo bet kokio kito neteisėto tvarkymo. Tam turi būti numatytos priemonės, kurios užtikrintų saugumo lygį, atitinkantį saugotinių duomenų pobūdį ir galimas jų neteisėto tvarkymo pasekmes. LieMSIS duomenų kategorijas, jų apsaugos lygmenis ir priemones turi nustatyti šios sistemos valdytojai vadovaujantis Bendrais elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimais⁶⁷.

Audito metu nustatyta, kad ŠMM ir KTU neturėjo pagal Vidaus reikalų ministerijos tvirtinamas Saugos dokumentų turinio gaires parengtas ir su Vidaus reikalų ministerija suderintas ir patvirtintas LieMSIS Saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisykles ir šios informacinės sistemos naudotojų administravimo taisykles, taigi nesivadovavo Bendrais elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimais⁶⁸.

Pažymėtina, kad KTU buvo patvirtinti dokumentai iš dalies nustatantys universiteto veiklos tęstinumo, ir saugos taisykles, susijusias su LieMSIS (pvz.: naudojimosi KTU kompiuterių tinklu taisyklės vartotojams, tarnybinių stočių funkcionalumo, saugumo ir registravimo reikalavimai, kompiuterių tinklo įrengimo, plėtros ir valdymo taisyklės), tačiau audito metu KTU informacinių technologijų padalinio darbuotojai taikė LieMSIS saugos ir veiklos tęstinumo užtikrinimo priemones vadovaudamiesi savo kompetencija ir žiniomis. Auditoriai patikrinę, kaip KTU laikomasi valstybės informacinėms sistemoms nustatytų reikalavimų atsarginių kopijų tvarkymui ir duomenų atkūrimui⁶⁹, nustatė, kad LieMSIS duomenų atkūrimo bandymų scenarijai nėra aprašyti, duomenų atsarginio kopijavimo ir atkūrimo procedūrų aprašų nėra. Audito metu duomenys iš atsarginių kopijų nebuvo atkuriami ir išbandomi, kopijos buvo saugomos serverinėje (toje pačioje patalpoje kopijavimo įrenginyje). Audituojamu laikotarpiu bandymas įvertinti LieMSIS veiklos atstatymą esant nenumatytai situacijai nebuvo atliktas.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-07-21 įsakymu Nr. ISAK-1086 patvirtinti Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS) nuostatai, 18 ir 19 p.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 patvirtinti Bendrieji elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimai.

⁶⁸ Ten pat (nutarimų redakcijos: 2002-12-03 Nr. 2105, 2007-04-25 Nr. 410, 2008-07-16 Nr. 743), 6.2 ir 6.4 p.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008-10-27 įsakymu Nr. 1V-384 patvirtinti Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos techniniai saugos reikalavimai, 3.9.10 p.

Vadovaujantis LieMSIS specifikacija⁷⁰, galimybės pasinaudoti LieMSIS duomenimis ir informacija turėjo būti reglamentuotos nustatant LieMSIS vartotojų teisių hierarchiją ir suskirstant LieMSIS vartotojus į lygius, suteikiant jiems skirtingas darbo su duomenimis teises.

Auditoriai apklausę KTU informacinių technologijų padalinio darbuotojus, mokslo ir studijų institucijas, dalyvavusias LieMSIS diegime, nustatė, kad LieMSIS pirmojo lygmens sistemoje IMSIS nepakankamai užtikrinama įvestų duomenų kontrolė, ataskaitų duomenų patikimumas ir duomenų saugumas (institucijos gali matyti kitų institucijų, jų darbuotojų duomenis). Atkreiptinas dėmesys, kad pasibaigus LieMSIS diegimui [...] turėjo priegos galimybę prie LieMSIS gamybinių ir testinių aplinkų, galėjo kurti šios sistemos vartotojus. Tokiu būdu ši bendrovė neturėdama įgaliojimų galėjo naudotis LieMSIS esančia personalo, finansine ir kita informacija.

ŠMM ir KTU nesilaikoma teisės aktuose nustatytų reikalavimų, būtinų saugiam LieMSIS duomenų tvarkymui, todėl nebuvo užtikrinta šios valstybės informacinės sistemos informacijos saugos procesų kontrolė ir veiklos tęstinumas, nepasirengta nenumatytų situacijų padarinių šalinimui, o, atsitikus nenumatytam įvykiui, LieMSIS dalies IMSIS duomenys taps nepasiekiami, sutriks mokslo ir studijų institucijų veiklos funkcionavimas.

2.3. Vartotojų aptarnavimas

Auditoriai nustatė, kad LieMSIS paslaugų tarnyba (*Service Desk*) neįsteigta, yra neformalus darbuotojų paskyrimas LieMSIS įdiegusiose įstaigose. KTU [...] už [...] Lt nupirko [...] apimties ir verslo reikalavimų nustatymą ir apibrėžimą ir 2007 m. vykdant LVU 2007–2012 programos uždavinį „Skatinti e. mokymosi procesus virtualioje erdvėje (EMSaS)“ buvo parengta LVU techninio centro ir paslaugų tarnybos veiklos modelio studija, tačiau šiais darbais nepasinaudota. LieMSIS paslaugų tarnyba (*Service Desk*) oficialiai neįsteigta, neparengtos jos veiklą reglamentuojančios tvarkos ir taisyklės, nenustatyti LieMSIS paslaugų lygio reikalavimai ir nesudarytos paslaugų teikimo sutartys su LieMSIS eksploatuojančiomis įstaigomis.

Atliekant LieMSIS funkcijų pakeitimus, administratoriai turi laikytis informacinės sistemos valdytojo nustatytos informacinės sistemos pokyčių valdymo tvarkos arba su tuo susijusios nuostatos turi būti numatomos Saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklėse⁷¹.

Audituojamu laikotarpiu ŠMM ir KTU nebuvo nustatytos LieMSIS pokyčių valdymo tvarka, taigi nesivadovauta Bendraisiais elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir

⁷⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-03-06 įsakymu Nr. 284 patvirtinta Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS) specifikacija.

⁷¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 patvirtinti Bendrieji elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimai, 21 p.

įstaigų informacinėse sistemose reikalavimais⁷². Pažymėtina, kad LieMSIS programinės įrangos pokyčius ir sutrikimų šalinimą atliko [...] per pakeitimų defektų ir pakeitimų sekimo informacinę sistemą [...]. Nuo 2010 m. minėti darbai buvo toliau tęsiami, nors nebuvo pasirašyta sutarčių, pagal kurias būtų vykdomi kokie nors [...] darbai susiję su LieMSIS. Audito metu apklaustos mokslo ir studijų institucijos nurodė, kad iškilusios LieMSIS problemos su [...] buvo sprendžiamos lėtai. Dėl minėtų priežasčių ŠMM ir KTU nebuvo užtikrintas efektyvus ir spartus LieMSIS funkcijų pokyčių proceso valdymas ir vartotojų aptarnavimas.

Audito metu problemos LieMSIS sisteminėje bazinėje programinėje įrangoje buvo fiksuojamos ir sprendžiamos per KTU sutrikimų registrą „TREKERIS“ ir naudojantis procesų stebėsenos sistema – „ZABEKASAS“. Auditoriai nustatė, kad „TREKERIS“ ir „ZABEKASAS“ archyviniai duomenys KTU buvo kaupiami tik nuo 2010 m. gegužės mėn., o fiksuojama [...] sutrikimų informacija neanalizuojama, nes universitetas neturėjo įrankių ir galimybių šią informaciją tinkamai panaudoti.

Auditoriai pažymi, kad KTU atliekamo LieMSIS paslaugų lygio peržiūros proceso nėra. Vartotojai, registruojantys problemas, neturi galimybės įvertinti KTU suteikto informacinių technologijų paslaugos lygio. KTU vadovybė turi galimybę stebėti informacinių technologijų paslaugų teikimo eigą, tačiau audito metu peržiūros procesas nebuvo vykdomas ir nebuvo vertinamas KTU informacinių technologijų paslaugos lygio efektyvumas. Audito metu KTU dar nebuvo LieMSIS paslaugų tarnybos (*Service Desk*) aiškios vizijos.

KTU teikti savarankiškas LieMSIS palaikymo paslaugas nepasiruošta, nes šios sistemos paslaugų tarnyba neįsteigta, nenustatyti paslaugų reikalavimai, o LieMSIS incidentus ir problemas sprendė [...], neturinti tam įgaliojimų.

KTU 2010 m. spalio 26 d. pateiktais duomenimis⁷³, paslaugų tarnybos (Service Desk) klausimas svarstomas LieMSIS palaikymo ir plėtros konsorciūmo ir, pradėjus LieMSIS posistemų tiražavimą, bus priimami sprendimai dėl pagalbos tarnybos įkūrimo ar šios paslaugos nuomos. KTU teigimu, 2010 m. universitetas dar nėra gavęs jokio finansavimo šiems darbams vykdyti, todėl negalėjo pasirašyti palaikymo sutarčių. Pasirašius su ŠMM bendradarbiavimo ir lėšų panaudojimo sutartis bus skelbiamas konkursas ir darbai tęsiami.

⁷² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 patvirtinti Bendrieji elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimai.

⁷³ Kauno technologijos universiteto 2010-10-26 raštas Nr. 10-05 „Dėl valstybinio audito ataskaitos projekto“.

3. LieMSIS plėtra

3.1. Plėtos tikslai

Audito metu (2010 m. liepos 15 d.) švietimo ir mokslo ministro įsakymu⁷⁴ buvo pakeista LVU 2007–2012 m. programa – susiaurintos LieMSIS uždavinio įgyvendinimo priemonės ir vertinimo kriterijai. Pakeitus programos nuostatas neliko ŠMM siekio teikti institucijoms, jų atstovams (administratoriams, dėstytojams, mokslininkams, studentams) paslaugas planuojant ir valdant finansų, žmogiškuosius, studijų, mokslinių tyrimų ir tęstinio bei profesinio mokymosi išteklius, sukurti tam būtinas savitarnos priemones. Nustatyta, kad ministerijoje nuo 2010 m. pagal LVU 2007–2012 m. programą nebeplanuojama sukurti ir įdiegti LieMSIS apibendrintų duomenų mokslo ir studijų informacijos sistemą AMSIS – ŠMM ir kitoms mokslą ir studijas reguliuojančių ir ekspertinių institucijų veiklai būtina įrankį, dėl kurio ministerija iniciavo LieMSIS ir nuo 2001 m. jos kūrimui panaudojo 51 269 tūkst. Lt. Pažymėtina, kad iki audito pabaigos ŠMM nebuvo patvirtinta dokumentų, reglamentuojančių tolimesnį LieMSIS antrojo lygmens AMSIS kūrimą. Ženkliai sumažėjo ir kitos su LieMSIS susijusios programos vertinimo kriterijų reikšmės.

Pavyzdys

LVU 2007–2012 m. programa (2007–2009 m.) ⁷⁵	LVU 2007–2012 m. programa (2010–2012 m.) ⁷⁶ (2010 m. rugpjūčio mėn. duomenys)
<p>Įvykdžius numatytas [...] priemones bus sukurta vieninga mokslo ir studijų institucijų išteklių planavimo ir valdymo sistema, palaikanti pagrindinius institucijų veiklos procesus, bei apibendrintos duomenų saugyklos, saugančios ir teikiančios informaciją apie Lietuvos mokslą ir studijas. Bus pasiektos tokios vertinimo kriterijų reikšmės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasmet didės įsijungiančių į LieMSIS institucijų skaičius ir 2012 m. LieMSIS tinklas išsiplės iki 56 institucijų; - augs institucijose įdiegtų LieMSIS posistemių skaičius ir 2012 m. išaugs iki 4 posistemių; - LieMSIS saugomų įrašų skaičius apie darbuotojus kasmet didės mažiausiai po 2 tūkst. ir 2012 m. pasieks 20 tūkst.; - LieMSIS saugomų įrašų skaičius apie studentus kasmet didės mažiausiai po 15 tūkst. ir 2012 m. pasieks 90 tūkst. 	<p>Įvykdžius Programą bus pasiektos tokios vertinimo kriterijų reikšmės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LieMSIS tinklas išsiplės iki 25 institucijų.

Dėl ŠMM 2010 m. LVU 2007–2012 m. programoje pakeistų LieMSIS plėtos nuostatų nebus užtikrintas šios sistemos kūrimo ciklo vientisumas, nes nebeplanuojama tęsti AMSIS kūrimo ir diegimo, o IMSIS plėtra numatoma tik 25 mokslo ir studijų institucijose.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010-07-15 įsakymu Nr. V-1189 pakeista Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-04-27 įsakymu Nr. ISAK-791 patvirtinta Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa.

⁷⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010-07-15 įsakymu Nr. V-1189 pakeista Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa.

3.2. Kūrimo plėtra ir kontrolė

Švietimo ir mokslo ministrui 2010 m. pakeitus LVU 2007–2012 m. programą, pasikeitė jos vykdymo koordinavimas ir įgyvendinimas. Numatyta, kad kartu su LVU 2007–2012 m. programos taryba programą įgyvendins mokslo ir studijų institucijos arba jų konsorciumai, su ŠMM pasirašę bendradarbiavimo sutartis dėl LVU 2007–2012 m. programos ar jos tam tikro uždavinio įgyvendinimo. Švietimo ir mokslo ministras turėtų tvirtinti kasmetinius programos įgyvendinimo priemonių planus, sąmatas ir juos skelbti programos interneto portale.

Auditoriai nustatė, kad bendradarbiavimo sutartys su ŠMM dėl LieMSIS įgyvendinimo iki 2010 m. rugsėjo mėn. nebuvo pasirašytos, švietimo ir mokslo ministras nebuvo patvirtinęs atnaujintos LVU 2007–2012 m. programos kasmetinių įgyvendinimo priemonių planų ir sąmatos.

Siekiant organizuoti LieMSIS kūrimo veiklų vykdymą 2010 m. gegužės 24 d. pasirašyta šios sistemos palaikymo ir plėtros konsorciumo sutartis. Sutartimi dvidešimt vienas konsorciumo narys⁷⁷ susitarė vykdyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms būtinas bendras veiklas sujungiant savo organizacinį, techninį, technologinį ir finansinį potencialą, profesines žinias ir įgūdžius ir kartu užtikrinti ilgalaikį bendradarbiavimą vykdant LieMSIS palaikymo ir plėtros įgyvendinimo priemones ir jas finansuojant. Minėtoje sutartyje LieMSIS konsorciumo veiklai organizuoti buvo nustatyta organizacinė struktūra (visuotinis narių susirinkimas ir valdyba), tačiau audito metu ji buvo neišsami – nepatvirtintas valdybos darbo reglamentas ir dokumentai reglamentuojantys tolesnius finansinius, organizacinius ir kitus svarbius LieMSIS palaikymo ir plėtros klausimus.

Pažymėtina, kad LVU 2007–2012 m. programos taryba ir LieMSIS konsorciumo valdyba turėjusi operatyviai spręsti iškilusius LieMSIS kūrimo, palaikymo ir plėtros klausimus, nuo 2010 m. gegužės mėn. neposėdžiavo ir šių klausimų nesvarstė.

ŠMM pakeitus LVU 2007–2012 m. programą, LieMSIS uždavinio vykdymo koordinavimas ir įgyvendinimo reglamentavimo procesas audito metu nebaigtas, todėl kyla rizika, kad 2010 m. gali būti neužtikrinamas pakankamas šio uždavinio organizavimas, užsitęs numatyti LieMSIS diegimo darbai.

Audito metu padaryta pažanga: švietimo ir mokslo ministras 2010 m. spalio 22 d. patvirtino 2010 m. LVU priemonių planą⁷⁸, ŠMM su Lietuvos mokslo ir studijų informacinės sistemos palaikymo ir plėtros konsorciumu 2010 m. spalio 25 d. pasirašė bendradarbiavimo sutartį dėl LieMSIS uždavinio įgyvendinimo.

⁷⁷ Pagal 2010-05-24 sutartį Nr. SUT-1-31 konsorciumą sudaro 21 narys: Alytaus kolegija, Kauno kolegija, Kauno medicinos universitetas, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija, Kauno technikos kolegija, Kauno technologijos universitetas, Klaipėdos universitetas, Klaipėdos valstybinė kolegija, Lietuvos aukštoji jūreivystės mokykla, Lietuvos kūno kultūros akademija, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Marijampolės kolegija, Panevėžio kolegija, Šiaulių kolegija, Šiaulių universitetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Vilniaus kolegija, Vilniaus pedagoginis universitetas, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, Vilniaus universitetas ir Žemaitijos kolegija.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010-10-22 įsakymu Nr. V-1863 patvirtintas Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programos 2010 metų įgyvendinimo priemonių planas.

Auditoriai pastebi, kad 2010 m. ŠMM ir toliau kūrė LieMSIS nesilaikydama valstybės informacinių sistemų kūrimo ciklo kontrolės taškų ir tikrinimo procedūrų – nepatvirtinti kuriamos informacinės sistemos nuostatų pakeitimai ir neparengtas šios sistemos duomenų saugos nuostatų projektas, neatnaujinta specifikacija. Priėmus LieMSIS dalis į eksploataciją, jos nebuvo įteisintos taip, kaip to reikalauja Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės⁷⁹.

Turimais duomenimis atliekant LieMSIS įteisinimą ŠMM planuoja pertvarkyti LieMSIS dalis atskiriant dvi informacines sistemas – pirmąjį IMSIS lygmenį įsteigti kaip tarpinstitucinę švietimo ir mokslo informacinę sistemą pagal Integralių švietimo ir mokslo informacinių sistemų ir registrų kūrimo koordinavimo taisyklės⁸⁰, o nesukurtą antrąjį AMSIS lygmenį eksploatuoti kaip Švietimo valdymo informacinės sistemos dalį. Apie pradedamus LieMSIS reorganizavimo ar likvidavimo darbus būtina informuoti informacinės sistemos nuostatuose nurodytus duomenų teikėjus, gavėjus, IVPK ir sudaryti LieMSIS likvidavimo darbų grafiką, tačiau audito metu ŠMM nebuvo priimtas sprendimas kada ir kaip bus reorganizuota ar likviduota LieMSIS, nebuvo sudarytas LieMSIS likvidavimo darbų grafikas, taigi nesivadovauta teisės aktais⁸¹.

Dėl ŠMM nevykdomų Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių nustatytų reikalavimų, ministerijoje neužtikrinama teisės aktuose reikalaujama LieMSIS kūrimo kontrolė ir toliau netinkamai vykdoma šios valstybės informacinės sistemos kūrimo eiga.

Nuo 2010 m. LieMSIS plėtros darbus ministerija tikisi tęsti juos finansuojant ES struktūrinių fondų lėšomis, o LVU 2007–2012 m. programos lėšomis numato finansuoti darbus, susijusius su LieMSIS techniniu palaikymu (iš jų turėtų būti mokami licencijų palaikymo mokesčiai, kompensuojamos LieMSIS uždavinio koordinavimo išlaidos).

Siekiant palaikyti sukurtą LieMSIS bazinę infrastruktūrą 2010 m. buvo skirta 890 tūkst. Lt iš ministerijos LVU 2007–2012 m. programos LieMSIS veikloms vykdyti. Šių lėšų panaudojimo sutartys iki 2010 m. rugsėjo mėn. nepasirašytos. Valstybinių mokslo ir studijų institucijų sudaryta LieMSIS plėtros ir konsorciumo valdyba 2010 m. gegužės mėnesį įpareigojo KTU parengti detalų LieMSIS biudžetą 2010 m., tačiau iki rugsėjo mėn. jis nebuvo parengtas. Liko neišspęsti LieMSIS metinių eksploatavimo ir palaikymo išlaidų apmokėjimo, bendros LieMSIS infrastruktūros, sukurtos ŠMM lėšomis ir šiuo metu esančios KTU, naudojimo klausimai. Audito metu ŠMM ir LieMSIS plėtros konsorciуме taip pat nebuvo apsispręsta dėl būsimos LieMSIS technologinių

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės, 17 p.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-02-08 įsakymu Nr. ISAK-190 patvirtintos Integralių švietimo ir mokslo informacinių sistemų ir registrų kūrimo koordinavimo taisyklės.

⁸¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės, 18 ir 19 p. ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131 patvirtinta Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika, IX. skirsnis „IS LIKVIDAVIMO STADIJA“.

krypčių architektūros, informacinių technologijų išteklių pajėgumų ir veikimo reikalavimų. Nebuvo sudaryti LieMSIS plėtros pajėgumų planai.

Auditoriai, atlikę LieMSIS konsorciume dalyvaujančių įstaigų apklausą, nustatė, kad LieMSIS palaikymo finansavimo modelis buvo pristatytas konsorciumo kūrimo metu. Sistemos palaikymo sąnaudos konsorciumo dalyviams buvo pagrįstos pateiktomis faktinėmis išlaidomis, tačiau jos nebuvo įvertintos rinkos analize, nenustatyta, kokių ir kiek LieMSIS informacinių technologijų išteklių reikės įsigyti, kaip reikės juos integruoti į esamą infrastruktūrą ir kiek tai kainuos.

ŠMM ir LieMSIS plėtros konsorciume neišspręsti LieMSIS turto, informacinių technologijų valdymo ir palaikymo klausimai, todėl ŠMM šiam tikslui skiria, o LieMSIS plėtros konsorciumas planuoja lėšas nežinodami ar efektyviai išnaudojama jau turima informacinių technologijų infrastruktūra ir ar šiam tikslui skiriamos lėšos rodo tikrą LieMSIS išteklių poreikį.

Audito metu nustatyta, kad ES struktūrinių fondų lėšomis ŠMM ir KTU planuoja tęsti tik dalį iki 2010 m. sustojusių LieMSIS kūrimo ir plėtros darbų: už 5 000 tūkst. Lt numatoma diegti IMSIS [...] posistemes į 25 to pageidaujančias institucijas ([...] posistemes toliau diegti neplanuojama), o už 1 060 tūkst. Lt ministerijoje bus kuriamas studentų registras, atnaujinama Švietimo valdymo informacinė sistema (numanomos AMSIS dalys). Kitų diegimų Lietuvos mokslo ir studijų sistemoje ir ją koordinuojančiose institucijose audito metu nebuvo planuojama. Auditoriai pastebi, kad ŠMM parengtuose ES struktūrinių fondų projektų finansavimo sąlygų aprašuose⁸² skirtuose LieMSIS ir su ja susijusių informacinių sistemų ir registrų diegimui nėra numatyto reikalavimo tokius projektus derinti su informacinės visuomenės plėtrą koordinuojančiomis institucijomis. Tokiu būdu skiriant ES struktūrinių fondų finansavimą su LieMSIS plėtra susijusiems darbams ŠMM nenumatė reikalavimų užtikrinančių šios informacinės sistemos kūrimo kontrolės taškus ir tikrinimo procedūras⁸³.

Audito metu padaryta pažanga: ŠMM su Lietuvos mokslo ir studijų informacinės sistemos palaikymo ir plėtros konsorciumu 2010 m. spalio 25 d. pasirašė bendradarbiavimo sutartį dėl LieMSIS uždavinio įgyvendinimo, kurioje numatytos nuostatos dėl informacinių sistemų kūrimo taisyklių laikymosi.

⁸² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009-10-01 įsakymu Nr. ISAK-1965 patvirtintas 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ VP1-2.2-ŠMM-04-V priemonės „Aukščiausios kokybės formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų teikimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas Nr. 2.

⁸³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131 patvirtinta Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika.

ŠMM neužtikrins 2010 m. nustatytų LieMSIS plėtros tikslų, nes ES struktūrinių fondų lėšos bus naudojamos tęsiant tik dalį nebaigtų LieMSIS kūrimo ir plėtros darbų, o tokiu būdu sukurta sistema bus nevientisa ir neišbaigta.

Ministerijoje taikomos ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų, skirtų informacinėms sistemoms kurti, stebėsenos priemonės nesuderintos su valstybės informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais, todėl audito metu (iki 2010 m. spalio 25 d.) kuriant LieMSIS nebuvo atliekamas šios valstybės informacinės sistemos kūrimo kritinių taškų vertinimas ir galėjo būti skiriamas finansavimas neįteisintų informacinių sistemų kūrimui ir plėtrai.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Apibendrintos išvados

Dėl Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo – LieMSIS kūrimo:

1. LieMSIS kūrimui panaudota 51 mln. Lt, tačiau planuotas tikslas (integruoti ir pertvarkyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemas kuriant pirmojo IMSIS ir antrojo AMSIS lygmenų sistemų visumą) iš esmės nepasiektas, o iki audituojamo laikotarpio pabaigos (2010 m. gegužės mėn.) šiam tikslui skirtos lėšos panaudotos nerezultatyviai ir neefektyviai, nes:

- Švietimo ir mokslo ministerija neužtikrino Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse numatytos LieMSIS kūrimo kontrolės, nevykdė informacinių sistemų registravimo ir įteisinimo procedūrų ir kūrė LieMSIS vadovaudamasi 2001 m. priimtais sprendimais, kurie jau neatitiko mokslo ir studijų sistemos aktualijų (1.2 poskyris 13 psl.);
- Ministerija nepakankamai įvertino išsikeltos LieMSIS kūrimo tikslo kompiuterizavimo galimybes ir neatliko pasirinkto sprendimo ekonominės analizės, o 2007 m., neturėdama šios sistemos diegimo koncepcijos, diegimo išlaidų ir naudos analizės, tęsė LieMSIS kūrimą, to nesuderinusi su šios sistemos naudotojais (1.1 poskyris, 9 psl.);
- Švietimo ir mokslo ministerijoje LieMSIS buvo kuriama nedetalizavus AMSIS reikalavimų, o nebaigus kurti IMSIS ministerija kartu su Kauno technologijos universitetu 2007 m. LieMSIS diegimo sutartyse nenumatė AMSIS programinės įrangos aplinkos kūrimo. Ministerija kūrė nevientisą ir neišbaigtą sistemą, nes, tęsdama LieMSIS kūrimo ir plėtros darbus, neparengė AMSIS kūrimui būtinų dokumentų ir planavo Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas naudoti tęsiant tik dalį nebaigtų LieMSIS kūrimo ir plėtros darbų (1.2, 3.1 ir 3.2 poskyriai, 13, 37 ir 38 psl.);
- LieMSIS kūrimui 2001–2009 m. panaudojus 99 proc. (51 269 tūkst. Lt) skirtų valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų, šios sistemos programinės įrangos kai kuriomis dalimis naudojosi tik 4 institucijos iš planuotų [...] ⁸⁴. Dėl netinkamai apskaityto įsigyto LieMSIS ilgalaikio nematerialiojo turto ši sistema apskaitos registruose audito metu (iki 2010 m. spalio 20 d.) buvo neapskaityta tikrąją verte, dalis (14 tūkst. Lt) LieMSIS kūrimui skirtų lėšų panaudota ne pagal paskirtį (2.1 poskyris, 32 psl.);
- LieMSIS diegėjai laiku ir planuota apimtimi įvykdė ne visus sutartyse numatytus įsipareigojimus, o šiems vėluojant ir/ar nutraukus vykdytus LieMSIS kūrimo darbus, Kauno technologijos universitetas netaikė sutartyse numatytų sankcijų. Vėlesnius sutarčių

⁸⁴ [...].

pakeitimus universitetas sudarė netaikydamas Viešųjų pirkimų įstatymo numatytų reikalavimų, atsiskaitė su diegėju už atliktus darbus, nors jis nepašalino kuriamos sistemos funkcinių klaidų ir nepasiekė numatytų jų funkcijų (1.2 poskyris, 13 psl.).

2. Švietimo ir mokslo ministerija nuo LieMSIS kūrimo pradžios nepakankamai užtikrino šios sistemos kūrimo kokybės priežiūros ir planuotų darbų įgyvendinimo kontrolę, nes:

- ITMiS 2001–2006 m. programos metu vykdyta LieMSIS kūrimo kontrolė buvo silpna. Nebuvo LieMSIS sukūrimo ir plėtojimo 2003–2007 m. programos įgyvendinimo kontrolės ir neatliktas jos vertinimas. Ministerijos strateginiuose planuose nustatyti su LieMSIS diegimu susiję rezultato ir produkto vertinimo kriterijai ir jų reikšmės neatitiko Strateginio planavimo metodikoje nustatytų reikalavimų ir buvo nepakankami, norint įvertinti pagrindinių priemonių vykdymą (1.1 ir 1.2 poskyriai, 9 ir 13 psl.);
- Švietimo ir mokslo ministerija jai pavesto sukurti ir įdiegti LieMSIS diegimo sutarčių sudarymą pavedė Kauno technologijos universitetui ir 2003 m., universitetui pasirašius LieMSIS diegimo sutartį su viešąjį pirkimą laimėjusia[...], Švietimo ir mokslo ministerija, nebūdama sutarčių šalimi, prarado teises galimybes tiesiogiai kontroliuoti šių sutarčių vykdymą (1.2 poskyris, 13 psl.);
- ministerijos suformuota LVU 2007–2012 m. programos koordinavimo ir įgyvendinimo organizacinė kontrolė buvo silpna. Švietimo ir mokslo ministerija neskyrė reikiamo dėmesio LieMSIS lėšų naudojimo sutarčių įgyvendinimui prižiūrėti ir pasiektiems rezultatams įvertinti, o 2010 m. pakeitus LVU 2007–2012 m. programos nuostatas, LieMSIS uždavinio vykdymo koordinavimas ir įgyvendinimo reglamentavimo procesas audito metu nebaigtas. Švietimo ir mokslo ministerijoje ir Kauno technologijos universitete LieMSIS kūrimo rizikos buvo valdomos netinkamai (1.2 ir 3.2 poskyriai, 13 ir 38 psl.).

3. LieMSIS eksploatavimas turėjo trūkumų, sukurta šios sistemos infrastruktūra buvo mažai naudojama ir neatitiko vartotojų poreikių, nes:

- LieMSIS veikė ne visos numatytos funkcijos, nebuvo įgyvendinti planuoti šios sistemos privalumai, mokymai nebuvo pakankamai efektyvūs ir vykdomi reikiamu laiku, vartotojai neturėjo galimybės išbandyti sistemos veikimo ir funkcinių galimybių. Atlikus mokymus sistema buvo nuolat tobulinama, todėl ateityje bus reikalingas papildomas vartotojų mokymas (1.2 ir 1.3 poskyriai, 13 ir 28 psl.);
- Švietimo ir mokslo ministerija ir Kauno technologijos universitetas nepasirengė nenumatytų situacijų padarinių šalinimui, neužtikrino LieMSIS informacijos saugos procesų kontrolės ir veiklos tęstinumo ir nepasiruošė teikti savarankiškas LieMSIS palaikymo paslaugas (2.2 ir 2.3 poskyriai, 33 ir 35 psl.);

- neišspręsti LieMSIS turto, informacinių technologijų valdymo ir palaikymo klausimai, o Švietimo ir mokslo ministerija šiam tikslui skiria ir LieMSIS plėtros konsorciumas planuoja lėšas nežinodami, ar efektyviai išnaudojama jau turima informacinių technologijų infrastruktūra ir ar šiam tikslui skiriamos lėšos rodo tikrą LieMSIS išteklių poreikį (3.2 poskyris, 38 psl.).

4. Švietimo ir mokslo ministerijos taikomos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų, skirtų informacinėms sistemoms kurti, stebėsenos priemonės, nebuvo suderintos su informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais, todėl audito metu (iki 2010 m. spalio 25 d.) kuriant LieMSIS nebuvo atliekamas šios valstybės informacinės sistemos kūrimo kritinių taškų vertinimas ir galėjo būti skiriamas finansavimas neįteisintų informacinių sistemų kūrimui ir plėtrai (3.2 poskyris, 38 psl.).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant užtikrinti, kad LieMSIS raida būtų perspektyvi ir atitiktų teisės aktų nustatytus reikalavimus valstybės informacinių sistemų steigimui, įteisinimui, reorganizavimui ir likvidavimui, atnaujinti LieMSIS nuostatus ir šios sistemos specifikaciją. Tvirtinant atnaujintus LieMSIS nuostatus ir specifikaciją nustatyti šios sistemos pirmojo IMSIS ir antrojo AMSIS lygmenų plėtros kryptis ir vietą ministerijos informacinių sistemų ir registrų aplinkoje, teisės aktų nustatyta tvarka sistemą (-as) įteisinti (1 išvada).

2. Siekiant užtikrinti sėkmingą tolesnį LieMSIS diegimą:

2.1. sudaryti LieMSIS kūrimo užbaigimo galutinę sąmatą ir atlikti šios sistemos plėtojimo naudos ir išlaidų analizę, spręsti dėl LieMSIS dalių plėtojimo tikslingumo (1 ir 3 išvados).

2.2. patvirtinti LieMSIS kūrimo ir plėtojimo priemonių planą, išskiriant pagrindines sistemos plėtros kryptis, paskiriant atsakingus asmenis ir nustatant procedūras, užtikrinančias atliktų darbų ir jiems skirtų lėšų panaudojimo kontrolę (2 išvada);

2.3. optimizuoti strateginio planavimo procesą – nustatyti ir į bendrą sistemą susieti pagrindinius LieMSIS veiklos vertinimo rodiklius, parengti veiklos vertinimo tvarkos aprašus, detalizuojančius LieMSIS veiklos vertinimą ir patvirtinti LieMSIS programų vykdymo koordinavimo ir kontrolės mechanizmą (2 išvada);

2.4. nustatyti, kas turėtų atlikti LieMSIS rizikos vertinimą ir jį atlikti 2011 m. (1 ir 2 išvados);

2.5. sukurti ir patvirtinti LieMSIS informacijos saugos politiką ir ją įgyvendinančius dokumentus. Su patvirtinta LieMSIS informacijos saugos politika ir jos įgyvendinimą reglamentuojančiais dokumentais pasirašytinai supažindinti informacinių sistemų naudotojus (1 ir 3 išvados);

2.6. nustatyti konkrečias kontrolės procedūras, kurios užtikrintų LieMSIS sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę (2 išvada).

3. Nustatyti LieMSIS pirmojo lygmens sistemos IMSIS bendro turto valdytoją (3 išvada).

4. Suderinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų LieMSIS projektų kontrolę su informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais ir informacinių sistemų kūrimo kritiniais taškais (4 išvada).

Kauno technologijos universitetui:

5. Siekiant tinkamai apskaityti ilgalaikį nematerialųjį turtą, inventorizuoti patirtas nematerialiojo turto kūrimo išlaidas ir padaryti koreguojančius buhalterinius įrašus (1 išvada).

6. Reglamentuoti LieMSIS paslaugų tarnybos veiklą, nustatyti šios sistemos paslaugų lygio reikalavimus ir sudaryti paslaugų teikimo sutartis su LieMSIS eksploatuojančiomis įstaigomis (3 išvada).

Informacinių sistemų ir infrastruktūros audito departamento
direktorius

Dainius Jakimavičius

Informacinių sistemų ir infrastruktūros audito departamento
Informacinių sistemų audito skyriaus
vyriausiasis valstybinis auditorius

Rimgaudas Gamulis

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (po vieną egz.) pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Lietuvos mokslo ir studijų institucijų,
organizacijų informacijos sistemų
integravimo ir pertvarkymo vertinimas“
1 priedas

Vartojamų santrumpų ir sąvokų paaiškinimas:

- ▶ **AMSiS** – apibendrinanti mokslo ir studijų informacijos sistema
- ▶ **ES** – Europos Sąjunga
- ▶ **IMSiS** – institucijų mokslo ir studijų informacinė sistema
- ▶ **ITMiS** – Informacijų technologijų mokslui ir studijoms 2001–2006 m. programa
- ▶ **IVPK** – Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
- ▶ **KTU** – Kauno technologijos universitetas
- ▶ **LABT** – Lietuvos akademinė institucijų bibliotekų tinklas
- ▶ **LieDM** – Lietuvos distancinio mokymo sistema
- ▶ **LieMSiS** – Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistema
- ▶ **LVU** – Lietuvos virtualus universitetas
- ▶ **LVU 2007–2012 m. programa** – Lietuvos virtualus universiteto 2007–2012 m. programa
- ▶ **ŠMM** – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija
- ▶ **VDU** – Vytauto Didžiojo universitetas
- ▶ **VG TU** – Vilniaus Gedimino technikos universitetas
- ▶ **VU** – Vilniaus universitetas

Valstybinio audito ataskaitos
„Lietuvos mokslo ir studijų institucijų,
organizacijų informacijos sistemų
integravimo ir pertvarkymo vertinimas“
2 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)	
1.	Siekiant užtikrinti, kad LieMSIS raida būtų perspektyvi ir atitiktų teisės aktų nustatytus reikalavimus valstybės informacinių sistemų steigimui, įteisinimui, reorganizavimui ir likvidavimui, atnaujinti LieMSIS nuostatus ir šios sistemos specifikaciją. Tvirtinant atnaujintus LieMSIS nuostatus ir specifikaciją nustatyti šios sistemos pirmojo IMSIS ir antrojo AMSIS lygmenų plėtros kryptis ir vietą ministerijos informacinių sistemų ir registrų aplinkoje, teisės aktų nustatyta tvarka sistemą (-as) įteisinti	ŠMM	Pertvarkyti LieMSIS: - skatinti aukštąsias mokyklas steigti LieMSIS/IMSIS	2010-11-30	
			- likviduoti LieMSIS perduodant sukauptą turtą ir duomenis LieMSIS/IMSIS steigėjui (ams)	2011-01-01	
			- atnaujinti ŠVIS nuostatus, specifikaciją, programinę įrangą įtraukiant reikalingus valdymui duomenis, skirtus studijoms ir mokslui.	2012-01-01	
2.	Siekiant užtikrinti sėkmingą tolesnį LieMSIS diegimą: sudaryti LieMSIS kūrimo užbaigimo galutinę sąmatą ir atlikti šios sistemos plėtojimo naudos ir išlaidų analizę, spręsti dėl LieMSIS dalių plėtojimo tikslingumo;			Užtikrinti, kad LieMSIS/IMSIS kūrėjai atliktų šios sistemos naudos ir kaštų analizę ir spęstų dėl jos sistemos dalių plėtojimo tikslingumo.	2011-01-01
2.1.					
2.2.	patvirtinti LieMSIS kūrimo ir plėtojimo priemonių planą, išskiriant pagrindines sistemos plėtros kryptis, paskiriant atsakingus asmenis ir nustatant procedūras, užtikrinančias atliktų darbų ir jiems skirtų lėšų panaudojimo kontrolę;			Patikslinti LVU programą, užtikrinant LieMSIS/IMSIS plėtojimo priežiūrą ir paskiriant atsakingus asmenis bei nustatant priežiūros procedūras.	2011-01-01
2.3.	optimizuoti strateginio planavimo procesą – nustatyti ir į bendrą sistemą susieti pagrindinius LieMSIS veiklos vertinimo rodiklius, parengti veiklos vertinimo tvarkos aprašus, detalizuojančius LieMSIS veiklos vertinimą ir patvirtinti LieMSIS programų vykdymo koordinavimo ir kontrolės mechanizmą;			Peržiūrėti ir įtraukti LieMSIS/IMSIS plėtojimo rodiklius į 2011 metų ir tolesnius ŠMM veiklos planus.	2011-01-01
2.4.	nustatyti, kas turėtų atlikti LieMSIS rizikos vertinimą ir jį atlikti 2011 m.;			Kontroliuoti, kad rizikos valdymą atliktų LieMSIS/IMSIS kūrėjai vadovaudamiesi Integralių švietimo ir mokslo informacinių sistemų ir registrų kūrimo koordinavimo taisyklėmis, patvirtintomis	2010-12-01

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. ISAK-190 (Žin., 2007, Nr. 21-805).	
			Pavesti ITC organizuoti ŠVIS rizikos vertinimą.	2011-01-01
2.5.	sukurti ir patvirtinti LieMSIS informacijos saugos politiką ir ją įgyvendinančius dokumentus. Su patvirtinta LieMSIS informacijos saugos politika ir jos įgyvendinimą reglamentuojančiais dokumentais pasirašytinai supažindinti informacinių sistemų naudotojus;		Kontroliuoti, kad dokumentus parengtų LieMSIS/IMSIS kūrėjai vadovaudamiesi Integralių švietimo ir mokslo informacinių sistemų ir registrų kūrimo koordinavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. ISAK-190 (Žin., 2007, Nr. 21-805).	2010-12-01
2.6.	nustatyti konkrečias kontrolės procedūras, kurios užtikrintų LieMSIS sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę.		Lėšų naudojimo sutartyse bus numatytas intensyvios ir reguliarios kontrolės mechanizmas, vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos lėšų planavimo ir naudojimo taisyklėmis bei Pavyzdine lėšų naudojimo sutarties forma, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. ISAK-223 (LR švietimo ir mokslo ministro 2010-03-01 įsakymo Nr. V-268 redakcija), kuri dar gali būti papildoma kitomis nuostatomis, reikalingomis atitinkamų tikslų pasiekimui.	2010-12-01
3.	Nustatyti LieMSIS pirmojo lygmens sistemos IMSIS bendro turto valdytoją.		Pasirašyti susitarimą dėl I lygio turto perdavimo LieMSIS plėtros konsorciui.	2011-01-01
4.	Suderinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų LieMSIS projektų kontrolę su informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais ir informacinių sistemų kūrimo kritiniais taškais.		Europos Sąjungos struktūrinių fondų sutartyje dėl LieMSIS/IMSIS plėtotės numatyti privalomą informacinių sistemų kūrimo taisyklių laikymąsi.	2010-12-01
5.	Siekiant tinkamai apskaityti ilgalaikį nematerialųjį turtą, inventorizuoti patirtas nematerialiojo turto kūrimo išlaidas ir padaryti koreguojančius buhalterinius įrašus.	KTU	Sudaryta rektorius 2010 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. A-596 komisija nustatė 2003-2009 m. sukurtos programinės įrangos tikrąją vertę -14 456 566,34 Lt ir buhalterija 2010 m. spalio 20 d. ją užpajamavo.	Įvykdyta 2010-10-20

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
6.	Reglamentuoti LieMSIS paslaugų tarnybos veiklą, nustatyti šios sistemos paslaugų lygio reikalavimus ir sudaryti paslaugų teikimo sutartis su LieMSIS eksploatuojančiomis įstaigomis.		Paslaugų tarnybos įkūrimo ir kiti su šios tarnybos veikla susiję klausimai bus svarstomi artimiausiam LieMSIS plėtros konsorciumo valdybos posėdyje. Numatoma 1. patvirtinti Paslaugų tarnybos struktūrą; 2. reglamentuoti Paslaugų tarnybos veiklą.	2011-01-31 2011-03-31
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija Švietimo informacinių technologijų centro prie ŠMM direktorius Tel. 2356 150 el. paštas vaino.brazdeikis@itc.smm.lt</p> <p style="text-align: right;">Vaino Brazdeikis</p> <p>Kauno technologijos universitetas Informacijos sistemų tarnybos direktorius Tel. 300 990 el. paštas arvydas.barila@ktu.lt</p> <p style="text-align: right;">Arvydas Barila</p>				

Valstybinio audito ataskaitos
„Lietuvos mokslo ir studijų institucijų,
organizacijų informacijos sistemų
integravimo ir pertvarkymo vertinimas“
3 priedas

Pagal CobIT metodiką Lietuvos mokslo ir studijų institucijų ir organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo (LieMSIS kūrimo) ciklo vertinimui pasirinkti reikšmingiausi informacinių sistemų ir technologijų valdymo procesai, vertinimo kriterijai ir jų detalizavimas

CobIT sritis ir procesai	CobIT vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų detalizavimas	
Planavimas ir organizavimas (PO) Planavimo ir organizavimo grupės procesai apima strategiją, taktiką ir būdus, kaip galima geriausiai padėti įgyvendinti pagrindinius veiklos tikslus. Strateginės vizijos realizavimas turi būti planuojamas, organizuojamas ir valdomas įvairiais aspektais ir sukurta tinkama technologinė infrastruktūra.	(PO1) IS/IT strategijos nustatymas	Rezultatyvumas, efektyvumas	Priemonių įgyvendinimas numatytais terminais; Pasięktų rezultatų atitikimas strateginiams ir planuotiems tikslams.
	(PO4) IT procesų, struktūros ir ryšių apibrėžimas	Rezultatyvumas, efektyvumas	Funkcijų su patvirtintais pareigų ir įgaliojimų aprašymais, dalis procentais (apibrėžtos, funkcijos, atsakomybė, atskaitomybė ir suteikti pakankami įgaliojimai); Darbuotojų kaitos per audituojamą laikotarpį skaičius.
	(PO5) IS/IT investicijų (kapitalo) valdymas <i>Pastaba. PO5 dalyje nagrinėjama DS6 (Nustatyti ir paskirstyti išlaidas) sritis susijusi su IT lešomis.</i>	Rezultatyvumas, efektyvumas, patikimumas	Faktinis lėšų panaudojimas vykdant projektą lyginant su planuotomis išlaidomis; Panaudotų lėšų ir atliktų darbų santykis;
	(PO10) Projektų valdymas <i>Pastaba. PO10 dalyje nagrinėjama PO8 (Kokybės valdymas), PO9 (Įvertinti ir valdyti IT rizikas) ir AI6 (Pokyčių valdymas) sritis susijusi su projektų valdymu.</i>	Rezultatyvumas, efektyvumas, konfidencialumas, vientisumas, prieinamumas, atitiktis reikalavimams, patikimumas	Projekto atitiktis pasirinktiems projektų valdymo standartams ir teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms; Procesų, kuriuos peržiūri kokybės užtikrinimo grupė dalis procentais; Rizikos valdymo veiksmų planų, patvirtintų įgyvendinimui dalis procentais; Pokyčių, kurie vyksta laikantis formalių pokyčių kontrolės procesų, dalis procentais.
Įsigijimas ir palaikymas (AI) Įsigijimo ir įdiegimo grupės procesai rekomenduoja kurie sprendimai bus įgyvendinti vykdant pasirinktą strategiją. Šie sprendimai vėliau turės būti įdiegti ir integruoti į veiklos procesus. Šios grupės procesai taip pat nurodo, kaip turi būti atliekamas esamų IS valdymas, įskaitant pokyčių valdymą, siekiant, kad priimti sprendimai atitiktų besikeičiančius organizacijos veiklos tikslus.	(AI1) Automatizuotų sprendimų nustatymas <i>Pastaba. AI1 dalyje nagrinėjama PO3 (Technologinės krypties nustatymas) sritis susijusi su automatizuotų sprendimų nustatymu.</i>	Rezultatyvumas, efektyvumas	Vartotojų, patenkintų sukurtomis funkcinėmis galimybėmis dalis procentais; Technologijų infrastruktūros plano peržiūrėjimo/atnaujinimo dažnumas.
	(AI4) Parama veikimui ir naudojimui <i>Pastaba. AI4 dalyje nagrinėjama AI7 (Sprendimų ir pokyčių diegimas ir registravimas) ir DS7 (Vartotojų švietimas ir mokymas) sritis susijusi su paramos veikimui ir naudojimui.</i>	Rezultatyvumas, efektyvumas, vientisumas, prieinamumas, atitiktis reikalavimams, patikimumas	Veiklos atstovų, patenkintų programų mokomąja ir pagalbine medžiaga, dalis procentais; Įdiegtų sistemų, atitinkančių laukiamą naudą, dalis procentais; Suinteresuotųjų šalių patenkintų mokymais dalis procentais.
Pateikimas ir palaikymas (DS) Pateikimo ir palaikymo grupės procesai aprašo, kaip turi būti teikiamos paslaugos IS naudotojams, kaip užtikrinama informacijos sauga ir IS veiklos tęstinumas, tinkamas vidaus vartotojų aptarnavimas ir duomenų valdymas.	(DS1) Paslaugos lygio apibrėžimas ir valdymas	Rezultatyvumas, efektyvumas, konfidencialumas, vientisumas, prieinamumas, atitiktis reikalavimams, patikimumas	Suteiktų paslaugų, kurios neįvardintos paslaugos lygio apibrėžime skaičius; Per metus surengtų oficialių paslaugos lygio susitarimų peržiūrų su veiklos klientais skaičius.
	(DS3) Veiklos ir gebėjimų valdymas	Rezultatyvumas, efektyvumas, prieinamumas	Maksimalaus panaudojimo atvejų, kai viršijamas planinis panaudojimas dalis procentais.
	(DS4) Užtikrinti nenutrūkstamas paslaugas <i>Pastaba. DS4 dalyje nagrinėjama PO7 (IT žmonių išteklių valdymas) ir DS11 (Duomenų valdymas) sritis susijusi su nenutrūkstamų paslaugų užtikrinimu.</i>	Rezultatyvumas, efektyvumas, prieinamumas, vientisumas, patikimumas	Veiklai svarbių procesų, priklausomų nuo IT, kurių neapima IT tęstinumo planas skaičius;
	(DS8) Pagalbos tarnybos ir gedimų valdymas	Rezultatyvumas, efektyvumas	Vartotojų, patenkintų pirmojo lygio pagalba, skaičius;
	(DS9) Konfigūravimo valdymas	Rezultatyvumas, efektyvumas, prieinamumas, patikimumas	Neatitiktį, nustatytą tarp apskaitos registruose ir faktinių turto konfigūracijų, skaičius;
Stebėseną ir vertinimą (ME) Monitoringo ir vertinimo grupės procesai pabrėžia, kad nuolat turi būti vertinami visi IS procesai ir jų atitiktis vidaus kontrolės reikalavimams. Vertinimas turėtų apimti efektyvumo valdymą, vidaus kontrolės sistemos stebėjimą, atitiktį teisinio reguliavimo ir valdymo reikalavimams.	(ME1) Stebėseną ir IT našumo vertinimą <i>Pastaba. ME1 dalyje nagrinėjama ME2 (Vidaus kontrolės sistemos stebėseną ir vertinimą) sritis susijusi su stebėseną ir IT našumo vertinimu.</i>	Rezultatyvumas, efektyvumas, konfidencialumas, vientisumas, prieinamumas, atitiktis reikalavimams, patikimumas	Patobulinimų, kurie pasiūlyti stebėjimą vykdančių asmenų skaičius; Svarbių procesų, kurie yra stebimi dalis procentais; Kontrolės, savianalizės vykdymo apimtis ir skaičius.

Valstybinio audito ataskaitos
„Lietuvos mokslo ir studijų institucijų,
organizacijų informacijos sistemų
integravimo ir pertvarkymo vertinimas“
4 priedas

LieMSIS priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti informacija

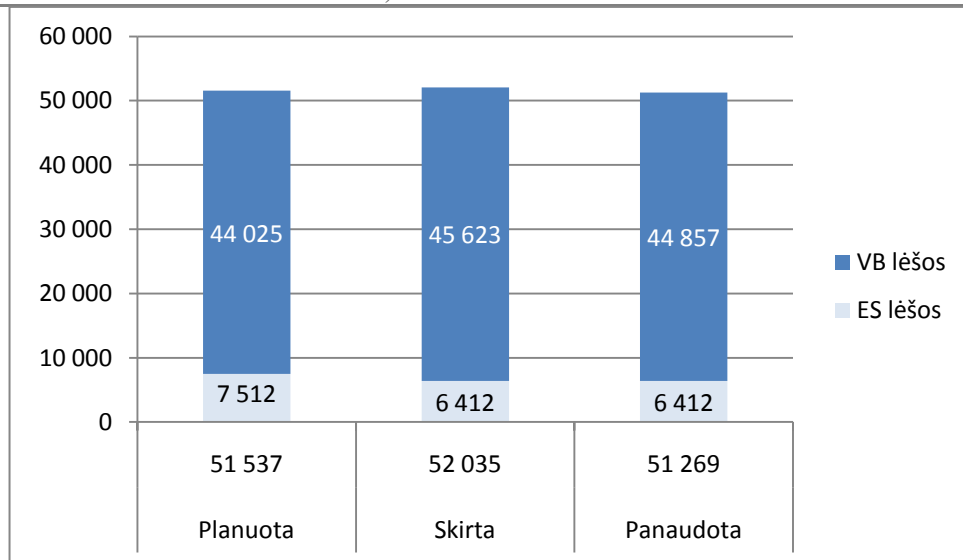
[...]

Valstybinio audito ataskaitos
 „Lietuvos mokslo ir studijų institucijų,
 organizacijų informacijos sistemų
 integravimo ir pertvarkymo vertinimas“
 5 priedas

LieMSIS 2001–2009 m. lėšos, tūkst. Lt

1 pav. LieMSIS 2001–2009 m. lėšos, tūkst. Lt

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Lietuvos mokslo ir studijų institucijų,
organizacijų informacijos sistemų
integravimo ir pertvarkymo vertinimas“
6 priedas

LieMSIS kūrimo raida 2001–2010 m. (2010 m. rugpjūčio mėn. duomenys)

[...]

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŠMM ir KTU duomenis